

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгеир къыхахыгъ

АР-м и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан УФ-м кушъхьэфэчъэ спортымкIэ и Федерацие иапэрэ вице-президентэу Юрий Кучерявэм тыгъуасэ зэлукIэгъу дырилагъ. Мы спорт лъэпкъымкIэ спортсменхэр зыщажэахызырыштхэ ыкIи зэнэкъокъухэр зыщызэхаштхэ спорт псэуалэ, велотрек, Адыгеим зэрэ-

щагъэуцуштыр ары анахъэу ахэр зытегушылагъэхэр.

Пстэумэ апэу спортым еклолакIэу фырилэм, ащ иофыгъохэм язэшлохын Iэпэдэлэл зэрымшIырым афэшI, Тхьаклушынэ Аслъан къызэрэфразэхэр вице-президентым къыхигъэщыгъ, ащ ишыхъатэу ярэзэныгъэ къызщиIорэ тхылъыр къыритыгъ.

Юрий Кучерявэм къызэриIуагъэмкIэ, республикэм игъогухэм язытэт, ипашэхэр спортым зэрэфыштытхэр къыдалытэхэзэ, велотрекыр щагъэуцуным тегъэпсыхыгъэу Адыгеир къыхахыгъ. Ар иинагъэки спортсменхэм амалэу кyarитыштхэмкIи лъэхъаным диштэнэу, дунэе зэнэкъокъухэр щызэхаштхэнхэ плъэкIы-

нэу агъэпсымэ ашIоигъу, Белоруссием джырэблагъэ щагъэуцугъэ велотрекыр ашкIэ щысэу яI. Ахъцэу спорт псэуалэм ишIын пэлухащтыр федеральнэ программэм къыдыхалыгътэнэу УФ-м спортымкIэ и Министерствэ зыфагъазэмэ ашIоигъу. Велотрекыр зыщагъэуцушт чIыплэри пэшлорыгъэшъэу агъэ-

нэфагъ, ар Мыекъопэ аэропортым дэжъ. Джаш фэдэу кушъхьэфэчъэ спортымкIэ зэнэкъокъоу «Гран-при Сочи» зыфилорэр мы илэсым имэлылфэгъу мазэ Адыгеим щызэхаштэнэу зэрэрахъухагъэр Юрий Кучерявэм къыIуагъ. Ар 2014-рэ илэсым Шъачэ щыклошт Олимпиадэм ипэгъокI, СНГ-м хэхьэрэ къэралыгъохэм яспортсменхэр ащ хэлэжъэщтых.

Тхьаклушынэ Аслъан проектым къыдилыгътэу рахъухагъэхэм зызащегъэгъуазэм, Адыгеим хэхъоныгъэ езыгъэшIыштэу, IофшIэплэ чIыплэхэр, хэбзэлахыгъэр къэзыгъэштхэу, республикэм ышIэ шIукIэ зыгъэлүшт проект пстэуми ягуапэу зэрадырагъэштхэу къыхигъэщыгъ.

— Урысыем имызакъоу, зэрэдунаеу ащызэлъашIэщтыгъэ тибэнкIо цIэрылохэм ауж, гухэкIыми, спортым ылэныкIокIэ шэн-хэбзэшIоу тилагъэхэр чIэнагъэ хъугъэх. Арышт, сьд фэдэрэ спорт лъэпкъи тигуапэу тыпэгъокIышт ыкIи ащ хэхъоныгъэ ышIыным амалэу тилэр етхылашIэшт, — ыIуагъ ащ.

ЗэдэгущыIэгъум икIэухым Адыгеим фэгъэхыгъэ тхылъшIухафтынэу хьакIэм ритыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым къытирихыгъ.

Республикэм игъомылэпхъэшIхэм язэлукI

Тыгъуасэ, гъэтхапэм и 4-м, Кошхьэблэ районым щыщ къуаджэу Еджэркъуае щашIыгъэ дэгъэшI заводым республикэм игъомылэпхъэшIхэм язэлукIэу 2009-рэ илэсым Iофэу ашIагъэм фэхъугъэ кIэуххэр зыщызэфэхысыжыгъэхэр щыIагъ.

Ащ хэлэжъагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат. Джаш фэдэу зэлукIэм хэлэжъагъэх Адыгеим мэкъу-мэщымкIэ иминистрэу Юрий Петровыр, республикэ Парламентым мэкъу-мэщымкIэ и Комитет итхьаматэу Iэцэ Мыхъамэд, Кошхьэблэ район администрациеу ипашэу Тхьаркъохъо Налбый.

МамырыкIо зэшыхэу Руслъанрэ Аслъанрэ тыгъэгъазэм дагъэ зыщыхашIыкIырэ завод тегъэпсыхыгъэу еджэркъое чылэ гъунэм щашIыгъэр зэлукIэм хэлэжъагъэхэм апэу къахIухагъ. Заводым игене-

ральнэ директорэу МамырыкIо Руслъан зэкIэ цеххэм ачIишхэзэ, заводым Iоф зэришIэрэр, продукцияеу къыдагъэкIырэр зыфэдэр, нэбгырэ пчъагъэу щылажъэрэр къафилотагъ. ЗэлукIэм хэлэжъагъэхэм заводым гъэпсыкIэу иIэр, ащ иIофшIэн зэрэзэхышIэрэр, цеххэр зэрэгъэпсыгъэхэр, ахэм оборудованиеу ачIэтыр лэшэу агу рихыгъ.

Ащ ыуж зэлукIэм хэлэжъагъэхэм зэхэсыгъоу ялагъэр Юрий Петровым къызэлүйыгъ. Республикэм игъомылэпхъэшI предприятие зэфэшъхьафхэм япашэхэр къызэгущыIэхэ нэуж, Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат зэхэсыгъом къыщиIуагъ заводыр зэрэгъэпсыгъэр лъэшэу ыгу зэрэрихыгъэр, ащ щысэ тепхын фаеу зэрэщытыр. Джаш фэдэу, икIыгъэ илэсым республикэм IофшIагъэу щырилэхэм, тызыхэт лъэхъаным щызэшIохыгъэн фэе Iоф-

тхьабзэхэм ар къатегушылагъ.

Ащ ыуж зэлукIэм къыщыгушылагъэх Iэцэ Мыхъамэд, Тхьаркъохъо Налбый. Зэхэсыгъом кIэух гущыIэ къыщызыIогъэ МамырыкIо Руслъан ащ фэдэ зэлукIэ зипэшэу заводым щызэхаштэнэу къызэрэхахыгъэр зэригуапэр къыIуагъ, заводым IофшIагъэу иIэхэр, тапэкIэ зэшIуихынуу рихъухэхэрэр игущыIэ къыщыхыгъэщыгъэх.

ГъомылэпхъэшI промышленностым иIофышIэхэм язэлукIэу щыIагъэм фэгъэхыгъэ тхыгъэ нахь игъэкIотыгъэу тигъэзет къыхиутышт.

**ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хьаджэртбый.**

Сурэтым итхэр: Премьер-министрэу КъумпIыл Муратрэ зэлукIэм хэлэжъэхэрэмрэ заводым ицеххэр къаплъыхыгъ.

Тезыхыгъэр А. Курнос.

Республикэ программэхэм яшIуагъэкIэ

Адыгеим кыхъорэ сабыл-хэм япчъагъэ хэхъоним ыкIи демографии Иофхэм тапэкIэ зэхъоклыныгъэшIухэр афэхъунхэм афэлэжъэнэу цыт республикэ программэу «Демографи-ем изытет Адыгэ Республикэм нахьышIу цышIыгъэныр» зыфилоу 2008 — 2012-рэ илъэсхэм ателытагъэр. А програм-мэм кыпкырыкIыхэзэ, Шыгъу тамыгъэу «Материнская слава» ыкIи Дипломэу «За заслу-ги в воспитании детей» зыфилохэрэр агъэнэфагъэх.

Адыгэ Республикэм ИошIэ-нымкIэ ыкIи социальнэ хэхъо-ныгъэмкIэ и Министерствэ кызыртырэмкIэ, Шыгъу та-мыгъэу «Материнская слава» зыфилохэрэр икIыгъэ илъэсым

аратыгъэ кIэлэцIыкIуи 8 е аш на-хьыбэ зыплугъэ бзылфыгъи 10-мэ. А тын лъапIэм кIыгъугъ сомэ мин 15 зырыз.

Дипломэу «За заслуги в вос-питании детей» зыфилохэр афа-гъэшIошагъ сабыи 4 е аш на-хьыбэ кызыфэхъугъэ, цысэте-хьплэу зыплугъэ ны 17-мэ. Ахэ-ми сомэ мини 10 зырыз ара-тыгъ.

Республикэ программэу «Адыгеим икIэлэцIыкIухэр» зыфилохэрэм илахъэу «КIэлэцIыкIу-хэмрэ унагъомрэ» зыцIэу хау-шъхьафыкIыгъэм кыдилыгъэ-рэ Иофтхьабзэхэм ягъэцIкIэн икIыгъэ илъэсым сомэ миллиони 3-рэ мин 596-рэ апIэуагъэхьагъ. А ахъцэмкIэ оборудование зэфэ-шъхьафхэр, медицинэ аппара-

турэ афашъфыгъ реабилитацие гупчэу, унэ-интернатэу район-хэм ашыIэхэм.

Мы программэм ишIуагъэ-кIэ фестиваль зэфэшъхьафхэр, спартакиадэхэр, зэнэкъокъухэр кIэлэцIыкIу сэкъатхэм, чышIэ кыин шыIэныгъэм ригъэууа-гъэхэм, унэгъо имыкIухэм ащапIухэрэм афызэхашагъэх. Джащ фэдэу, мы кIэлэцIыкIу-хэм Иоф адзэшыIэрэ специа-листхэм яшIэныгъэхэм ахэгъэ-хъогъэныри республикэ про-граммэм кыделыгъэ. Аш кы-пкырыкIыхэзэ, специалистхэм амал арагъэгъотыгъ научнэ-практическэ конференциехэм, семинархэм ахэлэжъэнхэу.

ЖАКIЭМЫКЪО
Аминэт.

Медальхэр аратыжъыгъэх

Хэгъэгъу зошхом Теклоныгъэр кызышIыдагыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэу Мые-кIуапэ Иофтхьэбзэ зэфэшъхьаф-хэр цIэкIох. Хэгъэгъу зеошхор зауыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъу-рэм фэгъэхьыгъэ юбилейнэ ме-дальхэр ветеранхэм зэрараты-жыгъэр мэхъанэшхо зилэ Иофэу цыт.

Джырэблагъэ мэфэкл шIыкIэм тетэу Мыекъопэ гурыт еджапIэу N 2-м ветеран нэгъыри 100-мэ аш фэдэ медальхэр ашараты-жыгъэх.

ВетеранхэмкIэ Иофтхьэбзэ гу-шIуагъоу хъугъэ зэхэхэм кы-шыгъушIуагъэ Урысыем Пенсие-хэмкIэ ифонд игъэлорышIапIэу Мыекъуапэ цыIэм итхьаматэу НатIэкъо Мосэ. Тихэгъэгъу иухъу-макIохэм ящытхъу зэрэгъунэн-чъэр, ахэм ашIагъэр хъишъэм хэмыкIокIэжыкIы лъагъоу кы-зэрэхъэншIуыр аш кыIуагъ.

Орэдыло купхэу «Ошъуте-

нэм» ыкIи «Зернышкэм» зэха-хэм кышIалогъэ ордэхэм кы-зэрэугоигъэхэр рагъэдэлугъэх. Нэужым Хэгъэгъу зеошхом хэ-кIодагъэхэм зы такыкыгъэр афе-штыгъуагъэх. Бзылфыгъэхэм ядунэе Мафэ кызырэблагъэрэр кыхагъэшIыгъэ, къэгъагъэхэмрэ медальхэмрэ бзылфыгъэхэм ара-тыжъыгъэх.

Урысыем ПенсиехэмкIэ ифонд игъэлорышIапIэ кIэшакIо зыфэхъугъэ зэхэхэм фэдэхэр Хэгъэгъу зеошхом Теклоныгъэр кызышIыдагыгъэм и Мафэ ехъу-лэу кIалэм иеджэпIэ зырыз-хэм джыри ашыкIошут. Ахэм ме-даль 974-рэ ветеранхэм ашара-тыжышут. Япсауныгъэ изытет ыпкIэ кыкIыкIэ мэфэклI зIу-кIэхэм къямыкIолIэшъушIухэм медальхэр афашъжышутых.

ДАУТЭ Анжел.

Сурэтыр IэишIынэ Аслъан тырихыгъ.

КЪЭБАРЫШКИЭХЭР

Зэрэздэлэжъэштхэм тегушIагъэх

Санкт-Петербург ифирмэу «Киносити-Девелопмент» зыфи-лорэм илIыкIо куп мы мафэ-хэм Мыекъуапэ цыIагъ. Муль-тимедийнэ киногупчэу «Кино Сити» Адыгеим икIэлэ шъхьалэ цыгъэпсыгъэным епхыгъэ ин-вестиционнэ проектым бгъуи-тIур тегушIагъ. Мыш хэхъа-штых аужырэ шапхъэхэм ади-шIэрэ кинотеатрэхэр, шхалIэхэр, Интернет клубы, нэмыкIхэри.

— Мыекъуапэ цыпсэхъэрэм, анахъэу ныбжыкIэхэм, зышча-

гъэпсэфын алъэкIышт гупчэм ишIын тэркIэ мэхъанэшхо иI, — еIо Мыекъопэ кIэлэ админи-страцием инвестициехэмкIэ иот-дел ипащэу Е. Прокопенкэм. — Ар зэшIохыгъэ хъуным пае ин-весторым джырэ лъэхъан Иоф дэтэшIэ.

Санкт-Петербург кыкIыгъэ фирмэм зигугъу кIэтшыгъэ объектыр зышIышын ылэкIышт чышIэ заулэ рагъэлэгъугъ. Ахэм ашышIэу компанием испециа-листхэм зы кыыхахыгъ, гупчэм

итеплэ зыфэдэшIуыри агъэнэ-фэгъах. БгъуитIум зэдэшIыгъэ зэ-зэгъыныгъэм кIуачIэ илэ зыхъу-кIэ, законодательствэм диштэу чIыгу Iахыри инвесторым ра-тышт.

Шъугу кIэдэгъэкIыжыкIын, 2009-рэ илъэсым Шъачэ цыкIогъэ экономическэ форумым илъэ-хъан Адыгеимрэ ООО «Кино-сити-Девелопмент» зыфилохэмрэ зэрэздэлэжъэштхэ зэзэгъыны-гъэм зэдыкIэтхэгъагъэх.

(Тикорр.).

Зэрафикъоу афагошIышт

Адыгэ Республикэм ыкIи Пшызэ шIо-лIыгъ ашыпсэхэрэ бысылымэнхэм я Дин-дэлэжъапIэ (ДЪМ-м) тызэрэщыцагъэгъо-загъэмкIэ, нэмазшIыгъо уахътэхэр зыдэт тхыIэ цIыкIу мыхэм бэмышIэу кыдагъэ-кIыгъ. Нэмаз уахътэхэм ямызакъоу, илъэ-сым кыкIоцI бысылымэнхэм ямэфэклэу кыыхафэхэрэр, дугъхэ зэфэшъхьаф кIэлхэу цIыфым кылонкIэ дэгъухэр аш дэтых. Со-мэ мин 46-рэ зытефэгъэ тхылыр ипчъа-гъэкIэ минитф мэхъу. Ар республикэм ирайонхэм экIэми алъагъэлэсышт, зэра-фикъоу афагошIышт ыпкIэ хэмылэу.

Илъэсыр икIымэ, тхылыр уимышIыкIэ-гъэжыкIынэу цытэп, илъэситфи, пшIи — тыгъэм икыкыкIыгъорэ икIохъажыгъорэ зэблехъуфэ — бгъэфедэн плъэкIышт.

Тхылыр нэмаз зышIэу кIуаджэхэм адэхэм афагошIышт. Ахэр ашIэх чышIэхэм ялIыкIохэу ДиндэлэжъапIэм исовет хэт-хэм. Амал фэхъухэмэ, джыри аш фэдэ тхыIэ кыдагъэкIышт.

Нэмазхэр зэрэпшIышт шIыкIэр, дугъхэу кIэпIошIуыр, нэмаз зэфэшъхьафэу цыIэхэр дэтхэу тхыIэ егъэхъазыры Диндэлэжъа-пIэм, охъгъэ блогэхэм ари кыдагъэкIыкIынэу мэгуэгъэх.

(Тикорр.).

Мэз хъызмэтыр къаухъумэшт

АР-м хэгъэгъу кIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ и ГъэлорышIапIэу экономикэм епхыгъэ бзэджэшIагъэхэм афэгъэзагъэм мэз хъызмэтым икIэхъумэн, аш епхы-гъэ бзэджэшIагъэхэм якычIэгъэщын адэлэжъэшт куп шъхьаф цызэхашагъ. Хэбзэнчъэу мэххэр зэрэрахы-кIыхэрэм сомэ миллион пчъагъэкIэ лъытэгъэ зэрарэу республикэм кыфихыгъэр аш ушъхьагъу шъхьалэ фэхъугъ.

АР-м и МВД ипресс-кIуалыкIу ипащэу Гъомлэшк Байзэт кызырIуагъэмкIэ, мы илъэсым иапэрэ мэзи-тIоу купым Иоф зышIэрэм кыкIоцI аш фэдэ бзэ-джэшIэгъэ заулэ кычIагъэщынэу игъо ифагъэх. Мые-кIопэ районым ит мэххэм хэбзэнчъэу чыгъхэр ашIу-раупкIыхэу куп зэфэшъхьафипIа къаубытыгъ. Ахэм ашышIхэр Краснодар краим и Апшеронскэ район кыкIыгъэхэу кычIэкIыгъ. БзэджашIэхэм пстэумкIи сомэ миллион 18 зэрар къахыгъ. Мыхэм апае уго-ловнэ Иофхэр кызылэуахыгъэх.

Купэу зэхашагъэм хагъэхэгъэ милиционерхэм мэз хъызмэтым фэгъэхьыгъэ федеральнэ ыкIи респуб-ликэ зонхонэм зызрашагъэгъозагъэм имызакъоу, рес-публикэм икIушъхьэхэр, мэххэр дэгъоу ашIэх ыкIи къащакIухъэ. Мэз хъызмэтым цылажэхэрэр ягъусэхэу мээым ииупкIын зэрэкIорэм ахэр лъэллэх.

АшкIэ законыр зыркIохэрэр кычIагъэщынхэу ыкIи ахэм ямызакъоу, бзэджэшIагъэм цыгъуазэу, ау чIэ-зыушъэфэгъэхэми пхъашэу пшгъэдэкIыжъ арагъэхьынэу хэгъэгъу кIоцI ИофхэмкIэ министрэм пшгъэрылэ кы-зэрафишIыгъэр Гъомлэшк Байзэт кыIуагъ.

ПРАВИТЕЛЬСТВЭ ТЕЛЕГРАММ

Абхъаз Республикэм и Президентэу С.В. Багапш фэкIо

Лъытэныгъэ зыфэсшIыр Сергей Василий ыкIор! Абхъазым иапэрэ Президентэу Ардзинба Владислав Григорий ыкIом, илъэсыбэхэм къацIоцI лъэпкъым ифедэхэм ишъыпкъэу афэлэжъагъэм, идунай зеришъожыгъэр лъэшэу гүхэкI сшIыхъугъ.

Лъэхъэнэ кыинхэм хэгъэгъу гүлсэм хэхъоныгъэ ышIыным зы-кIуачIэ фэгыгъэлорышIагъэхэр негъэ Владислав Ардзинба игүлсэхэмрэ илахылахэмрэ ягъусэхэу зэрэпшыгъохэрэм сшIыхъэ тель.

Зэкъош адыгъ, абхъаз лъэпкъхэм азыфагу илэ зэныбджэгъу-ныгъэм игъэпытэнкIэ Владислав Ардзинба бэ ышIагъэр. Абхъа-зым и Президент IэнатIэ зылотым аш бэ фызэшIокIыгъэр. Аш цIыфыгъэшIоху хэлъыгъэм, политикэ, кIэралыгъо ИошIэнымкIэ опыт инэу илагъэм апае Абхъазым цыпсэхъэрэм лъытэныгъэшхо кыфапIышIуыгъ.

Ори, Абхъазым цыпсэхъэрэми шъуикIын кыжъудэсэгъошIы. Владислав Ардзинба иунагъо исхэм ыкIи аш илахылахэм сызэрафэтхъаусыхэрэр сфяпIожы сшIоигъу.

Лъытэныгъэ кыпфэзышIу, КIэралыгъо Думэм идепутатэу ХЪАДЖЭБЫЕКЪО Руслан

Наркоманием пэшIуекIогъэным пае

Гурыт еджапIэхэм ачIэс кIэлэ-еджакIохэм наркотикхэр агъэ-федэмэ кIэзыгъэнэфэрэ диагно-стическэ уплэкIунхэм яятIонэрэ уугъо гъэтхэпэм и 1-м Мые-кIуапэ цырагъэжыагъ.

Мыекъопэ кIэлэ администра-цием гъэсэныгъэмкIэ и Комитет испециалистхэм кызырэхэгъэ-цыгъэмкIэ, тест шIыкIэм те-тэу зэхашэрэ Иофтхьабзэм ипэу-блэм кIэлэеджакIохэм янэ-ятэ-хэр аугъошIуыгъ, наркотестым кыкIыгъэр къафалотэшт. Къэло-гъэн пае: мы процедурэм псау-ныгъэм иягъэ екIырэп ыкIи аш фаехэр ары хэлажэхэрэр. КIэлэ-еджакIохэр пштэмэ, ахэм янэ-ятэхэм яшIэ хэмылэу уплэ-

кIунхэр хэти зэхичэнхэ фитэп. Иофтхьабзэм изэхъацIохэм зэрагъэнэфагъэмкIэ, еджапIэхэм ачIэсхэр медицинэм иучрежде-ниехэм ащапIуэкIушIуыгъ, ахэм зэфэхьысыжъэу афэхъухэрэр пшгъэгъу цыгышут.

Тестированием иапэрэ уугъо блэкIыгъэ илъэсым ыкIэхэм адэжъ рагъэкIокIыгъагъ. Мые-кIуапэ дэт гурыт еджэпIи 4-м ачIэс кIэлэеджакIохэр аш хэлэ-жыагъэх. СПИД-м ебэныгъэным и Дунэе мафэ ехъулэу зэфэхьы-сыжыкIхэр ашIыгъагъэх. ЯтIонэрэ уугъом икIлэххэр псауныгъэм и Дунэе мафэ ехъулэу кIэнэ-фэшIуыгъ.

ЫпэкIэ зэхашэгъэгъэ тести-

ванием я 8-рэ классхэм арыс кIэлэеджэкIо закIохэр арымэ хэ-лэжыагъэхэр, джы ахэм я 9 — 10-рэ классхэри къахэхъагъэх.

Джащ фэдэу, зэхъацIохэм зэрэрахъухьагъэмкIэ, гъэтхэпэм и 1-м кышгегъэжыагъэу мэ-лылфэгъум и 1-м нэс тикъэлэ шъхьалэ игурыт еджапIэхэм лек-циехэр, «Iэнэ хъураехэр», семи-нархэр ашыкIошIуыгъ, кинофиль-мэхэр къащагъэлэгъошIуыгъ. Зэ-кIэри зыфэгъэхьыгъэр негъэ нар-котикхэм тхъамыкIагъоу кызы-дахьыгъэр ныбжыкIэхэм къагу-рыгъэлогъэныр, ахэм психологэ-педагогическэ Iэпылэгъу ягъэгъо-тыгъэныр ары.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Темыр Кавказыр

Казином ычIыпIэкIэ

Краснодар дэт культурнэ-гъэпсэфыпIэ гупчэу «Европа» зыфилоу тфэ зэтетыр 2003-рэ илъэсым кызылэуахыгъ, лъэхъаным диштэу гъэпсыгъэ шхалIэ ыкIи клуб зэфэшъхьафхэр, хьакIэщ, казино хэтгыгъэх. ДжэгупIэхэм афэгъэхьыгъэ законкIэу кыдажIыгъэм тетэу казино зэфашIыжыгъ. Джы аш ычIыпIэкIэ бизнес-гуп-чэ кызылэуахынэу мы мафэхэм агъэхъазыры. Аш «Энерготранс-банкым», «Европэр» зыхэхъэрэ компаниеу «Монаго — Групп» зыфилохэм яофисхэр, зэлукIэ зэфэшъхьафхэр зыщызэхашэштхэ залышхо хэтышIуыгъ.

ЯзэфышIытыкIэхэр агъэпытэштых

«Взаимодействие молодежи на Северном Кавказе» зыфилохэ программэм кыхиуыбтэу, Къэбэртгэе-Бэлъкъар Республикэмрэ Ставрополь краимрэ яныбжыкIэхэм акцие КъБР-м мы мазэм и 19 — 20-м цызэхашэшт. Республикэм ипащэ ипресс-кIуалыкIу кызырIуагъэмкIэ, субъектитIум азыфагу зэгъунэгъу зэфышIы-тыкIэу илыр нахъ гъэпытэгъэныр ары пшгъэрылэ шъхьалэу зэ-хъацIохэм зыфагъэууужыгъэр.

Иофтхьабзэм кыдыхэлъытагъэу республикэмрэ краимрэ яныб-жыкIэ творческэ коллективхэр зыхэлэжъэштхэ концерт зэха-щэшт. КыкIэлъыкIорэ мафэм Хэгъэгъу зеошхом иветеранэу Нал-щык цыпсэхъэрэм залуагъэкIэшт, нэпэплэ шIухьафтынхэр ара-тышIуыгъ. Джащ фэдэу Терскэ районым ит селоу Красноармей-скэм «Рисуем дружбу» зыфилохэ зэнэкъокъоу сурэтышI ныб-жыкIэхэр зыхэлэжъэштхэр цызэхашэшт.

■ ПАРЛАМЕНТ ИОФШЭНЫМ ЕХЫЛАГЪ

Хэбзэихъухъэхэм я Ассамблее

Зэхэсыгъо илагъ

БлэкIыгъэ тхымафэм ыкIэхэм адэжь Москва, Охотнэ рядым, шыкIуагъ урысые хэбзэихъухъэхэм я Ассамблее изэхэсыгъо. Ащ илофшIэн хэлэжыагъ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхыаматэу Анатолий Ивановыр.

Тыгу къэдгъэкIыжмэ хъушт Урысые Федерацием и Конституцие заштагъэр илээс 15 зэрэхъугъэр 2008-рэ илээсым тыгъэгъазэм зыщэгъэмэфэкIыгъэм ехъулэу хэбзэихъухъэхэм я Ассамблее зэрэзэхашгъагъэр. Советательнэ шыкIэм тегъэпсыкIыгъэ а органым гухэлэу фырыагъэр чыплэхэм ащылэ ясэнэхъатэгъухэр хэбзэихъухъанымкIэ кIэщакIо зыфэхъурэ Иофгыдохэм Къэралыгъо Думэм идепутатхэм нахъ пытэу аналэ кытырадзэу гъэпсыгъэным фэлэжыгъэныр ары.

Зэхэсыгъор рагъэжыным ыпэкIэ региональнэ хэбзэихъухъэ органхэм япашэхэм зэлукIэгъу адырилагъ Къэралыгъо Думэм и Тхыаматэ игуадзэу Вячеслав Володиным. Ар цыхъэ зэфэшIыгъэн шыкIэм тегъэпсыкIыгъэу рагъэкIокIызэ, ашIогъэшIэгъон кыныгъохэм афэгъэхъыгъэ упчIэхэр ащ хэлэжыгъэ пстэуми кытын алэкIынэу агъэспыгъагъ. Анахъэу аналэ зытырагъэтыгъэхэм ащыщыгъ чыплэ парламентхэм яхэдзынхъу къэблагъэхэрэр ыкIи политическэ партиехэм ячIыплэ органхэм ахэм мэхьанэу ащыргIэн алэкIыштыр.

Зэхэсыгъом зэпыгъоу фэхъугъэм тегъэу Астраханскэ хэкум и Парламент и Тхыаматэу Александр Клыкановымрэ Адыгэ Республикэм и Парламент и Тхыаматэу Анатолий Ивановымрэ Вячеслав Володиным зэдэгъушылэгъу дырIагъ. Ар зэхылазгъагъэр Урысыем и Кыблэ исциальнэ-экономикэ шылакIэ епхыгъэ зигъо дэдэу шыт кыныгъохэр ары.

Къэралыгъо Думэм и Тхыаматэу Борис Грызловым Ассамблеем изэхэсыгъо игъэкIотыгъэ доклад кыпшышылгъ. Ар кыпшыуцугъ анахъ зигъо дэдэу шыт кыныгъохэм. Ахэм ащыщыгъэх финанс-экономикэ кризисым кытыгъэ кыныгъохэр дэгъэзыхъыгъэнхэр, межбюджетнэ зэфыщытыкIэхэр нахъышIу шыгъэнхэр, регионхэм ащылэ федеральнэ чиновникхэм япчъагъэ нахъ макIэ шыгъэныр. А зэпстэум яшIуагъэкIэ федеральнэ бюджетым имылыкIу хэпшыкIэу къагъэнэжыным алэкIышт.

— Федеральнэ ыкIи региональнэ лэгъапIэхэм ащыщырыгъэкIыгъэнхэр фаеу шыт ИофгыдохэмкIэ тызэрэекIоштым ренэу зэдэштэныгъэ шыкIэ хэтэлхъэ. Пстэуми ашIэгъэкIэ цыIэу тлыгътэн фаер тиофшIагъэ идэгъугъэ хэдгъэхъоныр ары, — хигъэуэфыкIыгъ Борис Грызловым. — Аужырэ лэхъаным регионхэр хэбзэихъухъанымкIэ кIэщакIо зыфэхъугъэхэм нахъыбэрэ Къэралыгъо Думэм тащытегушылэ ыкIи бжыжым ахэм закон лъапсэ ялэ мэхъу. Къэралыгъо Думэм иятфэнэрэ зэлугъэкIэгъу кыпшыублагъэу Урысыем и Президент закон 739-м акIэхъагъ. А пчъагъэм цыщэу 82-р региональнэ хэбзэихъухъэ органхэм кытыгъэ за-

конопроекты. Ахэр зэкIэ законэу тштагъэхэм япроценти 10 мэхъу. Яцэнэрэ зэлугъэкIэгъум елбытыгъэмэ, законэу тштагъэхэр — фэдитIукIэ, яцэнэрэм егъэпшагъэмэ, фэдитIукIэ нахъыбэ хъугъэх.

ЗэкIэри зэрэщыгуазэхэу, дунэе финанс кризисым кытыгъэ кыныгъохэр дэгъэзыхъыгъэнхэм иилээсэу шытыгъ 2009-рэ илээсыр. Урысые Федерацием и Правительствэ кризисым пэшIукIорэ ипрограммэу зэхигъэуцуагъэм, депутатхэр зыхэлэжыагъэхэм ишIогъэшхо кызырэкIуагъэр Борис Грызловым хигъэуэфыкIыгъ. Шысэу кыыхыгъ банк системэр кызырэгъэнэжыгъэр, ИофшIэн зимылэ цыфхэр нахъ макIэ шыгъэнхэм пае правительственнэ программэ гъэнэфагъэ зэрэштагъэр, специалистхэр икIэрыкIэу ухъазырыжыгъэнхэм, общественнэ ИофшIэнхэр зэхэщыгъэнхэм яхылазгъэу Иофыбэ зэрэзэшIуахыгъэр. А зэпстэум экономикэ Иофгыдохэр хэпшыкIэу къагъэтэрэзыхъыгъ.

— Кризисым джырэкIэ тыхтIуагъ пIон пIэкIыштыр. Ау 2010-рэ илээсым ищылэ мазэ кIэхъу фэхъугъэхэм нафэ къащыгъ нахъышIу тегъэпсыкIыгъэу хэгъэгум ищылакIэ зэблэхъоу зэриублагъэр, — хигъэуэфы-

фыкIыгъ Борис Грызловым. — Гушылэм пае, инфляцием кыкIичэу ыублагъ. 2009-рэ илээсым ар проценти 8,8-рэ хъуштыгъэмэ, тызыхъэгъэ илээсым ащ кыкIичыным игугъапIэхэр цыIэх. Промышленностым хэхъоныгъэу фэхъугъэхэм уакытегушылэн хъумэ, къэлогъэн фае ыпэрэ илээсым ищылэ мазэ елбытыгъэмэ, 2010-м проценти 7,8-у зэрэхъуагъэр. ИкIыб хэгъэгум сатыу оборотым хэхъоныгъэу ышIыгъэр проценти 6,5-м нэсыгъ, импортыр проценти 10 фэдизкIэ нахъ макIэ хъугъэ. Шыпшкэ, узытепшыныхан лэныкыгъохэри джыри цыIэх. Гушылэм пае, ИофшIэн зимылэу Урысыем шыпсэхэрэм япчъагъэ шылэ мазэм нэгъырэ миллиони 6,8-м нэсыгъ. ИлээскIэ узэкIэIэбэжымэ зэрэщытыгъэм ар процентитIукIэ нахъыб. А Иофым инэу тыналэ тетидзэн фае. Цыфхэм ИофшIэн ягъэгъотыгъэным лэшэу фэлэ-

жыгъэныр тызыхъэгъэ илээсымкIэ пшIэрылбыхъоу шыт. АщкIэ региональнэ программэхэм бэ ялбытыгъэр.

Борис Грызловым кызырIуагъэмкIэ, Урысые Федерацием финансхэмкIэ и Министерствэ аужырэ илээсхэм политикэу зэрихъэщыгъэр зыфэгъэхыгъагъэр регионхэм къащуагъоирэ хэбзэлахъэр нахъыбэу кыIыхыгъэнхэр, гупчэм къэгъэолэгъэнхэр ыкIи нэужым атегоцъжыгъэнхэр ары. Джы а екIолакIэм хэлэжыгъэн фае. Регионхэм нахъыбэу цыхъэ афэшIыгъэн, Урысые Федерацием исубъектхэм федеральнэ чиновникэу ащылажыгъэхэрэм япчъагъэ процент 20-кIэ нахъ макIэ шыгъэн фаеу зэрилыгъэрэр

кыIуагъ. Ащ ишIуагъэкIэ илээс къэс бюджет мылыкIу сомэ миллиард 50 фэдиз къагъэнэжыным алэкIышт.

Ащ нэмыкIэу, Урысые Федерацием исубъектхэр нахъ ин шыгъэнхэм епIыкIэу фыриIэр Борис Грызловым кыIуагъ. Мыш дэжыжым тыгу кыпшыдагъэкIыжмэ хъушт шылэ мазэм Урысыем и Къэралыгъо Совет кыпшыгушылэзэ Борис Грызловым кыIогъагъэр. Экономикэ лэныкыгъомкIэ зыIыгъыжыным шылакIэм пэчыжь пIон пIэкIышт регионхэр зэхэгъэхъажыгъэнхэр игъоу ылэгъугъэ къаджыгъагъ. Мыш дэжыжым кыпшыхигъэщыгъ къаигъэкIэ хэти субьектхэр зэрэзэхимыгъэхъажыштыр, ау регионхэр зэхэгъэхъажыгъэнхэм ехылазгъэ референдумым гражданхэр кIэщакIо фэхъухэмэ, а кIэщакIоныгъэхэр кыбдэлыгъэгъэнхэр зэрэфаер.

Гэтхэпэм шылэшт региональнэ хэдзынхэм яхылазгъэу кы-

лозэ, Къэралыгъо Думэм и Тхыаматэ хигъэуэфыкIыгъ чъэпыогъум кIогъэ хэдзынхэм оппозицием шылэ партиехэм зэрэзэхашгъагъэм фэдэу, джыри регионхэм бырсырхэр ащагъэхъазырхэу зэраублагъэр. «Партиёу «Единэ Россиё» имылажыгъэхэр епIолэнхэм уфэжыным кыкIырэ тыхэгъэгум имыфэшIуашэхэр епIолэнхэм упыхъаныр ары. Политическэ системэр зыщадгъэгъэкъон тIэкIыштыр. Ар шысэтехыпIэу ыкIи гарантэу шытын фае, — кыIуагъ Борис Грызловым. — Ау ащ кыкIырэп политическэ системэр гъэкIэжыгъэным уемыгъушылэнэу. Ащ ехылазгъэ законпроект пстэури Къэралыгъо Думэм игъэгъэ сессиехэм ащытштынхэр фае».

Къэралыгъо Думэм и Тхыаматэ игуадзэу Олег Морозовыр Ассамблеем изэхэсыгъо кызыщэгъушылэм темэу кыIэтыгъэр Къэралыгъо Думэмрэ Урысые Федерацием исубъектхэм яхэбзэихъухъэ органхэмрэ зэрэздэлэжыгъэхэр ехылазгъэ план зэрэзэхэгъэуцорэр. Ащ лъапсэ фэхъух Федерацием исубъектхэм яхэбзэихъухъэ органхэм ыкIи Къэралыгъо Думэм икомитетхэм, депутат объединениехэм япредложениехэр. Джаш фэдэ планэу 2010-рэ илээсым Иоф зэрэздэшIыштым ехылазгъэр зэхэгъэуцуагъ. Ащ зэригъэнэфэрэмкIэ, анахъэу аналэ зытырагъэтыштыр региональнэ парламентхэм ядепутатхэм ыкIи яаппаратхэм ялофшIэхэм яегъэджэн зэхэгъэжыныр ары. Регионхэм ялыкIохэм зэрэхагъэуэфыкIыгъэмкIэ, ахэм яегъэджэн ялофшIэн нахъ дэгъоу зэхэгъэжынымкIэ ящыкIэгъэ шыпшкэу шыт.

Къэралыгъо Думэм чанэу алэ кыпшырагъахъэ ыкIи зырагъэушIомбгъу законпроектхэм яхылазгъэ «нулевой еджэнкIэ» заджэхэрэм. Ащ тегъэпсыкIыгъэу хэбзэ гъэорышIэным ехылазгъэ Иофгыгъоу агъэнэфагъэм нэлүасэ зыфэшIыш, федеральнэ законодательствэм исистемэ законпроектым чыплэу шыубытырэм, кыныгъоу цыIэхэм ыкIи

кIуачIэ зилэ законодательствэм зэрэдимыштырэм уналэ атебдзэн пIэкIышт.

Къэралыгъо автоматизированнэ системэу (ГАС) «Законотворчество» зыфиорэм изэхэгъэуцон мы лэхъаным лъагъэ-кIуатэ. ТапэкIэ ащ хэхъоныгъэхэр рагъэшIыхэзэ, Къэралыгъо Думэм изэхэсыгъохэр зэрэкIохэрэр, парламент едэлунхэу зэхашгъэхэрэр Интернетым кыпшыгъэлазгъэхэу агъэпсышт. «ТизэдэлэжыкIэ зегъэушIомбгъу-гъэным ехылазгъэ сьд фэдэ предложении тыхэлэжыным тыфэхъазыр», — кыIуагъ игушылэ зышухыштыр Олег Морозовым.

Ассамблеем илофшIэн зэрэригъэжыагъэр игъоу ыкIи ищыкIэгъэ шыпшкэу зэрилыгъэрэр хигъэуэфыкIыгъ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхыаматэу Анатолий Ивановым.

— Урысые хэбзэихъухъэхэм яассоциация тэркIэ, региональнэ хэбзэихъухъэхэмкIэ, хъугъэ-шIэгъэшхоу, тыналэ зытетыдзэн фэе Иофгыгъоу шыт, — кыIуагъ ащ. — Ассамблееу Урысые Федерацием исубъектхэм яхэбзэихъухъэ органхэм ятхыаматэхэр зыхагъэхъагъэхэм тегъэпсыкIыгъэу Къэралыгъо Думэм тызэрэдэлэжыгъэшт шыкIэхэм татэгъушылэгъ. Мэхьанэ шыхъалэ зилэ Иофгыдохэм яхылазгъэ епIыкIэу тилэхэмкIэ тызэхъожыгъ. Нахъ кыыхэдгъэщыгъэхэм ащышых Урысые Федерацием иполитическэ системэрэ хэдзынхэм ясистемэрэ гъэкIэжыгъэнхэм япхыгъэ Иофгыдохэр. Джаш фэдэу татэгъушылэгъ партийнэ системэр либерализация шыгъэным, хэдакIохэм яголосхэм япроценти 7-м нэсэу зымыхыгъэ партия зырызхэм алыкIо органхэм чыплэ шырылэу гъэпсыгъэным, хэдзынхэм япхыгъэ нэмыкI Иофгыгъагъэхэм.

Анатолий Ивановым зэрилыгъэрэмкIэ, Федерацием исубъектхэм алыкIо органхэм кыахыгъэ предложениехэр федеральнэ хэмкIи, зэкIэ хэгъэгум алыкIо органхэмкIи гъэшIэгъонэу шытыгъэх. Урысые Федерацием исубъектхэм япашэхэм нахъыбэу цыхъэ афэтшIыгъэ ыпэкIэ нахъ чыжыгъэ тылыкIотэн фае.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ипресс-къулыкъу.

(Шьяукьо Аскэр кызыхьугьэр ильэс 75-рэ зэрэхьугьэм фэгьэхьыгьэх)

ЛИЭШИЭГЪУМ КЪЫТЫГЪЭ КІЭЛЭЕГЪАДЖ

Мы дунаим хэти кызы-
техюклэ, пшээрылъ гэнэф-
гэхэр фыхэхыгэу ытэ илъ.
Цыфымы иакыал уцоу, ищи-
лэныгэ лъагю кыхыхы ху-
мэ, а пшээрылъыр гурышэклэ
кызыгютоклэ, игъашлэ гъэ-
шлэгонэу, баеу, зымы фэмь-
дэу реклокы, хэмьюклокжын
лаужж уахтэм пхырещы. Ау ар
экклэми янасын кыхыьэрэн. Ар
кыздэхьурэн шъхас имыгэу
лэпкымы, хэгъэгум, цыфхэм
апае псэоу, лажьэрэн ары.

Лэжыыгтэ бэгуыагтэ йупкы-
жыным уахты, кӀуачи, шэлагы ишыклагъ. Чыгум
екӀутэ лэжыыгацэм дэгъу уэ-
лажэм мэкуашэ, мэбагы, самэу
зэтэлэ хьугэм уегъэгүшӀо,
уапкӀэ хэбгэхонэу, улы-
клотэнэу кӀуачи, амали кыуе-
ты. Джаш фэд наукэм ихьаси.
ІэшӀэхэп аш ушылэжыныр.
Пшы ӀумышӀэу, шӀэныгтэ
кыӀкӀуапӀэм уалыхьӀузэ, ушэ-
тынхэр пшыхӀзэ уасэ зилэ
Іофыгтэ зэфэшхьафхэр зэ-
шӀохыгтэ мэху, кыдэбгтэ-
кӀыгтэ тхыльхэр цыфхэм агтэ-
федэу, ІэпыІэгтэ афэху
зыхьукӀэ, клочӀэ ые кыпхель-
хэ, ыпкӀӀэ зэшӀохыгтэн фӀэ
Іофхэм уафешэ.

Научнэ лъапсэ илэу адыга-бзэр зэхэфыгъэным, адыгэ бзэшлэныгъэм хэтыныгъэхэр ышлынэм мыпптыжкыу, ктыганэ имылу лэшлэгъуныкыо ишылэныгъэ фигъэлорышлагъ Шъаукыо Аскэр. Уасэ зилэ научнэ лфшлэгъэ инху икьээз-мыпэ кыччэкыгъэхэр адыгэ бзэшлэныгъэм итарихэ, ихтар-зынэш хэхагъэх, цыфмэ апкырыхыгъэх, заушбомбгъугъ, лъапсэ пытэху, шлүм фээжкыэнхуу шылэныгъэм ахэр шызбгырыкыгъэх.

Шыауко Аскэр Абуэбчыр ыктор филологие шІэныгъ-хэмкІэ доктор, профессор, адыгабзэм изэгъэшІэнкІэ Адыгэ кыралыгыгъэ университетым кызыххэцъгъэ Гүпчэм ишъхъэтетэу идунай ехъожыфэ зэришагъ. Инауунэ гулыгътэ адыгэ бзэшІэныгъэм илахь пстэуыи анигъэсыгъ, сенаушыгъэ инхэлъэ ахэр кызызыхыгъэх. Анахь ІофшІэнышхоу ашъшІуиыхыгъэр адыгэ ыкІи кзбэртэе лексикографием теорие лъапсэ зэрэфшІыгъэр ары. Ашдаклоу адыгэ лексикологием, фразеологием, орфографием, литературабзэм, стилистикэм, диалектологием ялофыгъохэм якъызэхфын илахьышІу хишІыхагъ. Икълэмыпэ кычІэкІыгъэ ІофшІэгъэшхомэ ашыуых «Основы адыгейской лексикографии», «Наречие как часть речи в адыгейском языке», «Адыгабзэм иморфологие», «Адыгабзэм илексикэрэ ифразеологиерэ», «Адыгэ литературабзэм кыкІугъэ гьогур», «Адыгабзэм истилистик», «Зы дискуссие ехыылагъ», «ІофшІэнхэмрэ диктантхэмрэ ясборник» зыфилохэрэр, нэмыкІхэри. «Русская лексикография и ее роль в становлении и развитии словарно-энциклопедического дела на Северном Кавказе» зыфилорэ региональнэ монографиеу Налчык кышпыдэкІыгъэм «Адыгейская лексикография» зышъхьэр кыдэххагъ.

Шэньгэзэжым инаучнэ-ушэтын Юфшэнхэм чыплэ гэнэфатгэ ашеубыты гушылэлэ зэхэгэуоном. «Лингвэ-методикэ терминхэм ярусвадыгэ ыкИ яадыгэ-урыс гушылалэ» зыфилорэм бзэ-шэньгэ терминхэр кышитыгьэх. Аш нэмыкЮэ «Адыгабэм итхэныбзэ гушылалэ» (гусэхэр иЮэ) кыдэкЮгэ. Мы гушылалэбэм кыдэхэбгэ гушылэхэмрэ ахэм яшбуашэхэмрэ джырэ лэххэным зэрбэгфедэшт шыкым тегэл-сыхыгэуэ кышитыгьэх.

Шяаукъо Аскэр адыгъэ филологиемрэ культурэмрэ яфакультет шеджэрэ студентхэм, гурыт еджаплэхэм апае программэхэм, учебникхэм, методикэ лъыпылгъухэм ятхын, ягъхъабырын гуетыныгъэ фырилэу Ioф адигъыт кыдыгъэкыгъэх. Я 10 — 11-рэ классхэм ашеджэрэ кIэлэеджакомэ апае 1997-рэ илъэсхэм (гъусэхэр илэху) апэу Ioф зэралшэу тхылъ кыкхыутыгъ. Мыр непи еджаплэм шэгъэфедэ, сыда плэм пшгъэрылбыкIэу уахътэм кыгъэуцухэрэм адигъэу гъэпсыгъэ.

Үлээпкэмэ уэзыргүшхон
фэдэ шлэныгэлэжэ цлэрылоу
зэрэщытым даклоу, Шъяукыо
Аскэр шлэныгэзэ куухэр
зылэклэл клээгэгэджэжэ. Клэ-
лээгэаджэм ипшгэрылш ины,
шъяумбгыо, сыда плөмэ цлы-
фым иплун ар хэлэжэ, гээ-
сэныгэзэ регэгэтыты, аш ишы-
лэныгэзэ члыплэ гээнэфэгэзэ
щуеуыты. Егээджен гюгуум
маклэп Шъяукыо Аскэр ныб-
жыкклэу тыришаггэри. Аш
риггэджэгэзэ пчяггэхэр
лофшлэлэз эффэшхяфхэм
алутхэу лээпкым фэлэжэх:
Адыгэ кээралгыо университе-
тым, Адыгэ республикэ инсти-
тутэу гуманитар шлэныгэхэм
апылым, гээсетым, тхыль
тедзаплэм, телевидениемрэ
радиомрэ, нэмыкхэм.

Сэри Шһаукыо Аскэр сыр-гыгэджэнэу синасып кы-ыхыг, аш епхыгэу гуктэклык зэмылэужыгбохэри хэулупклагэхэу сизэхэшлык кыыхэнагэх, уахтэр лыкклатэ ктэс фэбагыг хэлэу ахэр гүм ктэк-лык. Апэрэу Шһаукыо Аскэр Абубэчыр ыкыом сызырихыла-гыгэр Адыгэ республикэ гим-назиэм сышеджэ зэхтүр ары. Тэ тикаас шеджэрэ клэлэ-джаклохэм адыгабзэм нахт куоу изэгтэшлэн тыпылыгыг, тие-джэн лэпкы факультетым шылыгдыгэклотэным зыфэд-гыгхэазыгыгтыг. Адыгэ клэлээгэджэ институтым шы-лэжьэрэ шлэныгэлэжьхэр кыгфырагыблагтэштүгыгэ ыкы ахэм шлэныгтэу тилэм хэб-ныгыгэхэр фашыхэзэ, уштэ-ныу тапэ илхэм тарацалтэ-штүгыг. Мышшыжкэу кыд-дэлэжьэгтэ клэлэегаджэхэм зэу ашышыг профессорэу Шһаукыо Аскэр. Уреджэнэу я 11-р классым пае учебник кыхэуштыгтэу шылагтэп, ау аш клэлэегаджэр кыгыгэштүгагтэп. Шлэныгэлэжьхэу бзэм изэг-тэшлэн лоф дзышлэхэрэм, ахэм ялофшагыгэхэм Шһаукыо Аскэр нэлэуас тафисшыштүгыг, нымдэльфыбзэм ыкылчэлэ зэрэ

иныр, зэрэбаир, бзэм ихабз-
хэр икүу фэдизүү зэрээхэмы-
фыгээр кыдгуригалоштыгээ,
аш ишэфзэм игьорыггооз та-
фиуэштуггээ. Шлэныггэлэж-
кшээжэадажэр лекцием кеджэ
зыхүүклэ классыр клым-сымыг,
зи хэтымыггээу кылорэр зэклэ
тхыштуггээ. Бээшлэныггэм фэ-
ггээхыггээу шлэныггэлэжым
кыггифулатэрэм хэшлыкшхо
зэрафьрилэр кыхээуштыггээ.
Ылсэ хилххүү, зыггхыамсы-
жүү нэбгырэ пэпчэ зэхишлүү,
кьедэлүхэрэм ежэ игүүшсысэ
зэралыггэлэсыным ишлыклэхэр
дэгюу кызыггэфедэхээз,
шлэныггэм фаблүү едажлор
кыггээуштыггээ. Тэ, клэлэ-
джаклохэм, зэхэтхырэр тшл-
ггэшлэггонуу, угчлабзхэр шгхэм
кышшыбырсырыггээхүү, ахэм
яджыуап дгыоты тшлоиггюу тыгу
етыггээу шлэныггэлэжым
тедэлүштуггээ.

Адыгэ ктэралыгтэ унйверситетым тызычтэхэм, апэрэ мафэхэм ктышублагтэу ктыдэлэлэжэнэу ктытхэуцогтэ ктэлэгтаджэхэм зэу ашцыгыт адыгэ филологием икафедрэ ипрофессорзэу Штэуктэ Аскэр. Ащ лэшэу тыгтэгущтэуцогтэ, сыда плэмэ узегызтаджэгтэ ктэлэгтаджэм үгүклэ нах пблагтэ охтэ. Мафт ктэс плөми хтүнэу штэныгтэлэжыр тапашхтэ ктыуцогтэуцогтэ, бэтштэныгтэм икууптэ тыхиштэ штөигоуба адыгабзмклэ лекцие гтэштлэгонхэр ащ тфызэхиштэуцогтэх. Адыгэ литературабзм ктыктугтэ гтэугор, адыгабзмэм илэксикэ, ифраэологие, иморфологие фэгтэхыгтэ үгчтэхэр ктыупклтпктыхэтэ ащ ктылутэгтэуцогтэх, бзм иштэфхэр ктызэхэтэуцогтэу цытэ тхыгтэхэм, еплыкытэ зэфтэшхыафэу адыгэ бэтштэныгтэм цыуцугтэхэм нэлүасэ тафиштэуцогтэ. Непэ ктызнэсыгтэм лекциеу ктызэджагытэхэр штүклэ тыгу ктэжыгыхтэ, лөштэнымклэ ктызфэтэгтэгфэдэх.

Льэпхкым фэлэжъшт ныб-
жыкхлэхэм яплун, ялэжын,
лэагъо тэрэз ахэр теуонхэм
Шъаукъо Аскэр иахышлу хилъ-
хьагъ. Егъэджэн Иофым даклоу,
студент купзуо Иоф зыдишлэрэм
хэт нэбгырэ пэпчъ зыгъэгү-
мэкхьырэ утчлэр зехишлэштутгъэ
ыкхи лэпылэгту фэхъуным фэ-
хьазырыгъ. Ныбжыкхлэхэр ады-
габын изэгъэшлэн хэщэгъэнхэм,
наукэр шлу ягъэлэжгъугъуным.

кІэхэр, амалхэр къафигъоты-
щтыгъ.

Сэри научнэ үшэтынхэр ады-
габзэм есшылалэхэ сшлоигтоу
сыгуклэ сыкбыфэушыгь. Бзэм
ишэфэхэр зэхэсфыным, сиеджен
лмызгьэклотэным апае аспиран-
турэм сычыхэз ыкш зэлэшлэрэ
шлэныгьэлэжэу, профессорэу
Клэрэцэ Зэйнаб научнэ
лэшхьэтет сфэху. Гукбау, си-
насып кыыхыгьтэп шлэныгьэлэ-
жыым лоф дэсшлэнэу... Цыфылм
гьэшлэ гтоогоу кыкшлурэр
гьэшлэгъоны. Гукбаомрэ гу-
шуагьомрэ зэусэжыхээ цы-
лэныгьэр шыагьэ, үшэтынхэр
уапэклэ кыкшхээ уяхьтэм уеп-
сыхэ, игьорыгтозэ гтогу гтэ-
нэфагьэ утэхэ, лоф гьэнэфа-
гьэхэм язэшлохын удэлажэ.
Егьэжкэплэ зилэм ухыжышлэ
фэху. Ухыжышлэу фэхурэр
гушуагьомрэ, тамэ кыыбгюклэ.
Ушэтынэу сапэ кыкшлгьэм лэ-
мыдж фэхуыгь Шьаукьо
Аскэр. Шлэныгьэлэжыым ихы-
тыркшэ синаучнэ-үшэтын лмыз-
гьэклотэн слэьэлыгьэ, аш
ишуагьэклэ егьэжыхэзэ лофур
ухыгьэ хьугьэ. Сыфэраз, кыс-
сфисшлагьэр сцугьушшэштэп,
шлэныгьэу, бзэ еплэыклэу кыб-
гьодэсхыгьтэр сапэкли кыызфэз-
гьэфедэшт, пытагьэ хэлэу кьэ-
сыхуьмэшт.

Шэньгыэлэжым пэцэньгыг адызерихээс аспирантурэр бэмэ кѳаухыг. Кандидат диссертацихэр кѳагэшгыпкѳэжыгыгэ Мурад Гошлѳаплѳ, Шхьхэлэхтэ Римз, Тхбаркѳохѳ Марзят, Бгѳошг Зарз, сэри. Мыхэм ашыш нэбгыриплѳыр адыгэ кафедрэм шѳэлэжѳэ, яклэлэггадж илѳ ѳагыгклѳуат — лѳпкѳым фэлэжѳшт ныбжыклэхэм яплун илѳ дашлѳ. Шѳаукѳо Аскэр доктор ыкли кандидат диссертацие пѳчагѳэхэм япхыргыгкѳын оппѳнѳнтгѳу ахэлэжыг. Научнѳ илѳшлѳгѳ пѳчагѳэхэм яфѳэшѳошѳ уасѳ афишлѳызз, рецензиѳхэр, отзыѳхэр ытхыгѳэх. Бзѳм фѳгѳэхыгѳэ научнѳ илѳшлѳгѳу кыдѳэкѳыгѳэхэм ашышхэм редактор шхьхэлѳу ялагѳ.

Шяауко Аскэр шыпкыалоу,
нэфаоу шытыгъ, зышишы-
клагъэми сэмэркъэу дахи ышын
ылэкълшутыгъэ. Илошлэгъухэм
непэ кызынэсыгъэм Аскэр
тыгъыгушнэрэп, игугъу дахэклэ
тэшлы, шлуклэ тыгу кхэкълэ,
кытылошутыгъэ гъушылэ пчъагъэ

тэгъэфедэ. Тыфэныкъоу бэрэ
кыхэкIы Шъаукъо Аскэр
игушыIэ дахэ, иеплъыкIэ зафэ,
игулыгътэ чан...

Адыгэ Республикэм, зэрэ Тæмыр Кавказу бæдзæогум и 7-м 2008-рэ илæссым члæнгæтшхо ышлыгт. Шъаукъо Аскер идунай ыхожьыг, творческæ гухæлыбæ ац зыдигыгтыг, ау ахэр еж зэрæрихухыгæм фæду ытгъуæлæнгæм итго афифагæп. Ыгулгæ зыгорæ зæхишлæрæм фæду, тгъным нах зыритыгæу, ышлæрæр шломаклæу, зышгъхæмысыжкæу ижыктышæу зæпуфæ лæжыгæтæ. «Джырæ адыгабз», «Адыгабæм идиалектологытæ» зыфилорæ тхылхæм ялæпæрытхæр ыгъæхъазыргыгæх, ау хæутыгæу кыылæгъужыгъгæп. Шъæныгæлæжым аштыр имылæу илæс пчъагъхæм шпгæу еджæплæм бæз ушæтын ыкли егъæджæн йошлæнæу цызæшлуихыгъæхæм языфæхысыжкæу цыт мы тхылхæр. Шъаукъо Аскер джыры мушæтынæу, ытхышгунæу цытыгъæмклæ кыгъгæшлæгæр мæклæ дæд. Мыш фæдæ шъæныгæлæжæу илæс къæс къæхуæхæрæ — ллæшлæгум кытыгъуæу цытыг ар.

Шэныгээлэжыыр непэ кыт-хэмытыжэ нахь мышшэми, икээ-лэмынэ кыччэкыгытэ «Джырэ адыгабз» зыфилорэ наүчнэ йофшлагээр кытэкылыг. Мы тхы-лыр хэткги йэпылэгтү хуун ыльэкышут, сыда плөмэ уахытэм диштэу джырэ адыгабзэм йлофыгтохэр мыш Шэаукто Аскэр шызэхефых, шызэфехсыжыых.

«Адыгабазэм идиалектологие»
зыфилорэ тхылъым икыдэгъэ-
клын илофшлэгъухэр пылбых,
охыгэ клэклым кыкылоу алэ кы-
ханым жэгъугъы. Лэжыгыгъу
кыгътышынагъэр цыф жъу-
гъэхэм зэрэнэсыштым тыфэлэ-
жэшт. Цыфым ишлүшагъэр
дунайм шилэжыкыгъэр, лэужхэм
кыафигъэнэгъэ клэнры ары.
Шъаукъо Аскэр цыфхэм ащы-
гъушшэштэг, сыда плэм егъа-
шлэм мыклодыжбын иофшлэ-
гъэхэм ишылэныгыгэ афигъэло-
рышлагъ. Наукэм ихбасэ шылэ-
жэшт ныбжьыклэхэм мызэу,
мытлоу Шъаукъо Аскэр инау-
чнэ иофшлагъэхэм зыфэгъэзэшт,
үшэтынэу ашлыхэрэмклэ лэпы-
лэгъу афэхъушт. Джары зыкла-
лугъэр «Уигъушыгэ уилофшлэ-
гъэхэмклэ гъэдах», «Бэ зылорэм
нахы бэ зышлэ».

Лъэпкъым кыжкэлыгыгъэ зэчыи (талант) ин зыхэлъ шIэныгыгъэ-лэжъу, кIэлэегъаджэу Шыаукъо Аскэр Абубэчыр ыкIом джырэ адыгабзэм лъэпсэ ин шидзыгъ, пкъэоу бзэшIэныгыгъэм фэхъугъэхэм ясатыр ижъуагъо кы-хэжъырукIыгъ. ШIэныгыгъэжыным наукам ыкIи егъэджэным яхыла-лэгъу осэнчъэ кIэнэу кыгъыф-гъэнагъэр адыгъэ лъэпкъым игушъхьэлэжъыгъэ бainyaгъэ изы лахыпшоу цыт ыкIи цыгъышт. Лъэпкъым кIи, иныбджэ-гъүхэмкIи, илофшIэгъүхэмкIи, ригъэджагъэхэмкIи — хэткIи шысэтэхыпIэу кавказ бзэшIэ-ныгыгъэм, адыгъэ тарихымн яшIэ кыжхэнэшт, мыкIосэжыын жыуа-гъоу илъэпкъ кыфепсышт.

ШТХБЭЛЭХЬО Сусан.
Адыгэ филологиемрэ
культурэмрэ яфакультет
икIэлэгэгаджэ, филологие
иIэныгэгэхэмкIэ кандидат,
доцент.

«БЗЫУР ЗЫНЭТЫРЭР ЫТАМ, ЦЫФЫР ЗЫНЭТЫРЭР ИЮФШАГЪ»

«Бзыур зыпэтырэр ытам, цыфыр зыпэтырэр июфшагъ». Мы гушылэжымыккэ кьезгъажкэ сплюиу филологии шэныгъэ-хэмккэ докторэу, профессорэу Шыауко Аскэр Абубэчыр ыкыом ишылэныгъэ ыккы итворческэ гыгуу сыкытегушылэныр.

Шыауко Аскэр гьэтхапэм и 5-м 1935-рз илээсым Хьатыгъу-жыкыуае кышыгыгъ. Цыф кызырэклоу цытыгъеп, ау ащи лъапсэ илагъ, сыда плэмэ иса-быигъо зытефагъэр ящэккэнэрэ илээс фыртынэхэр ары. Илээ-сиу нахъ ымыныбжыу ятэу Абубэчыр лъэпкыым иппыккэ агъэлаагъуи агъэтлысыгъагъ. Ишылэныгъэ нахъ кьезыгъэхьы-лъэштгыгъэр «лъэпкыым иппы-кыккэ» тамыгъэр зэргелыгъэр ары. «Клэлэцлыккы Игыгъыпэм сыкычлагъэккыгъагъ, комсомо-лым сыхамыгъэхьанэу бырсыр кысащылэлаагъ. Институтым сызычлэхьэм, кьэтхакъохэмэ слоти, ренэу сыгу цапккэ слыгы-щтыгъ. А эппстэуми клэлэцлыккы психологиер зэцагъагъ, зэккэ-лэулаагъэу уагъэпсэу, ыужккы ахэр уишэн-гъэпсыккэ лъэужуу кы-хэжыкы». Ау сыд фэдизэу иккэлэцлыккыгъо илээсэр кы-ныгъэхьэм, еджапэр кызеуухым ыуж Адыгэ клэлэгъэджэ инсти-тутым филологиемккэ ифакультет члэхьагъ, 1956-рз илээсым ар кыбухыгъ. Шыауко Аскэр июфшлэн гыгуу 1956-рз илээ-сым гьэзетэу «Социалистическэ Адыгеим» иредакцияе шыре-гъажкэ. Апэ корректорэу, етланэ зэдзэккылоу июф ешлэ. Ащ ыуж Адыгэ научнэ ушэтэккэ инсти-тутым бзэмккэ иотдел ипашэу июф ышлагъ. 1960-рз илээсым щегъэжыгъэу 1963-рз илээсым нэс СССР-м наукэхэмккэ и Ака-демии бзэшлэныгъэхэмккэ и Ин-ститут аспирантурэ, Москва, щеджэ. 1963-рз илээсым кышпе-гъэжыгъэу ишылэныгъэ гыгуу зышчыгъэ мафэхэм анэс Адыгэ кьэраалыгъо университетым асси-систентым цырыгъажы профессорыпэр илэу шылэжыгъагъ.

Шыауко Аскэр иапэрэ на-учнэ июфшлагъэ зыфэгъэхьыгъэр адыгэ глаголым инаклонениехэр ары. Ащ 1967-рз илээсым «Ка-тегория наклонения в адыгей-ском языке» зыфилорэ кандидат диссертациер СССР-м нау-кэхэмккэ и Академии бзэшлэны-гъэхэмккэ и Институт цышпыре-гъэккы, 1960-рз илээсым «Ос-новы адыгейской лексикогра-фии» зыфилорэ июфшлагъэмккэ докторскэ диссертациер СССР-м наукэхэмккэ и Академии бзэш-лэныгъэхэмккэ и Институт кышпеушыгыжыкы. Диссертаци-ем Москва, Нахшык, Черкес-скэ, Карачаевскэ, Сыхтум цы-зэлашлэрэ шлэныгъэлэжыкхэм осэ ин кыратыгъ. Мары кав-казоведхэм кыраоллаагъэр.

Урысые Академием бзэшлэ-ныгъэхэмккэ и Институт июфы-шлэу Кьомафэ (Нэмыгтэккы) Зарэ: «Думається, что выводы и положения автора (Шаова А.А.) выходят за рамки адыгской лек-сикографии, поскольку многие из них применимы к другим абхазско-адыгским языкам. Его диссертация создает основы нового направления — теорети-ческой адыгской лексикогра-фии...»

«Отдельные выводы (о фоне-тическом, морфологическом и орфографическом вариировании слова, просторечии и интерди-алектных формах в адыгских языках и др.)... имеет, бесспор-но, выход в общее языкозна-ние».

Кьэбэртэе-Бэлъкыар НИИ-м бзэмккэ иотдел илэшхьэтетэу Бэгъ Петр: «Работа является значительным вкладом в кав-казоведческую науку. Желая блестящей защиты, так она и будет, ты написал умную, яс-ную работу».

Кьэбэртэе-Бэлъкыар универ-ситетым урысыбзэмккэ икафедрэ илэшхьэтетэу Клокло Джумал-дин: «Исследование является крупным вкладом в адыгское языкознание, первой такого рода работой в лингвистичес-ком кавказоведении».

Кьэрэцъе-Щэрджэс НИИ-м бзэмккэ иотдел илэшхьэтетэу Темыр Рай: «Результаты его (Шаова А.А.) исследования и рекомендации являются суще-ственным шагом вперед в раз-работке актуальной в настоя-щее время для абхазско-адыг-ских языков проблемы лекси-кографии. Шаов А.А. — автор многочисленных публикаций по данной теме, а также практи-

ческих рекомендаций — при-знанный авторитет в адыгском языкознании». Кьэбэртэе-Бэлъ-кыар университетым дунэе бзэшлэныгъэхэмккэ икафедрэ илэшхьэтетэу Иуаныккы Нур-бий: «Работа в высшей степе-ни будет полезна всем тем, кто интересуется вопросами адыг-ского языкознания, и не толь-ко ими».

Грузием наукэхэмккэ и Акаде-мие и Абхъаз НИИ июфышлэу Конджария Валентинэ: «Очень умная и нужная работа».

Кьэрэцъе-Щэрджэс педин-ститутым абазин ыккы щэр-джэс филологиемккэ икафедрэ илэшхьэтетэу Пазэ С.У.: «Книга обогащает не только теорию и практику адыгской лексикогра-фии, но и теорию и практику всей абхазско-адыгской группы языков. Можно не сомневаться, что многие рекомендации Шаова А.А. найдут свое прак-тическое применение и в со-ставлении принципов большо-го «Абазино-русского словаря».

Шыауко Аскэр 1969-рз илээ-сым — доцентыцлэ, 1992-рз илээсым профессорыцлэ кы-фэгъэшшоагъэх. Ар мыпшыгъ-жыу гьэзэныгъэм ихьасэ илээс 50-м ехъу шылэжыгъ. Адыгаб-зэм изэгъэшлэн, иушэтын зы-пыл уахтэм кыккылоу июф-шлэгъи 100-м ехъу кыккыуыгъ. Иберэ-кавказыбзэхэм язэгъэ-шлэнккэ зэхашэрэ научнэ кон-ференциехэм шлэныгъэлэжыкы чанэу ахэлажыгъыгъ.

1992-рз илээсым щегъэжы-гъэу 1997-рз илээсым нэс Адыгэ кьэраалыгъо университетым иады-гэ кафедрэ ипашэу июф ышлагъ. Университетым июф зышчыпэрэ илээсхэм кыккылоу кавказовед-нием, адыгабзэм итарыгъ, джырэ адыгабзэм яхьылэгъэ спец-курсхэм кыдажыгъыгъ. Адыгэ бзэшлэныгъэм анахъ мэхьанэ зилэ июфыгъохэм яхьылэгъэ спецкурсхэр зехицэщтыгъ.

Шыауко Аскэр адыгэ бзэ-шлэныгъэм и Гупчэ ипашэу июф ышлагъ. Зыхигъэуцогъэ планым тетэу мыщ фэдэ июфшлагъэхэр кыдыгъэккыгъэх: «Наречие как часть речи в адыгейском языке» (гысэ илэу), «Лингвэ-мето-дикэ терминхэм яурыс-адыгэ

ыккы яадыгэ-урыс гушылалъ» (гысэхэр илэхэу), «Юфшлэнхэмрэ диктантхэмрэ ясборник» (гы-сэхэр илэхэу), «Зы дискуссие ехьыллагъ», адыгэ факультетым, гурьт еджаплэхэм апае програм-мэхэр, «Джырэ адыгабз» зыфи-лохэрэр. Гупчэу лъэпкымыккэ, адыгэ бзэшлэныгъэмккэ, кавка-зыбзэхэм язэгъэшлэнккэ мэхьа-нэшхо зилагъэр, гукъау нахъ мышлэми, псынккэ дэдэу зэф-шыгыжыгъ шлэныгъэлэжыкым идунай зехъожыкым.

Шыауко Аскэр инаучнэ июф-шлагъэхэм бзэм илээныкыуа-бэхэр кыаубыты. Ащ июф-шлагъэхэр лекси-кологием, фразе-ологием, терми-нологием, морфоло-гием, морфемик-кэм, гушылэгъэ-псыным, синтак-сисым, стилистик-кэм, орфографи-ем, литератураб-зэм зэхамыфигъэ ялофыгъохэм кы-тегушылэх. Адыгэ лексикографием итеорие кызы-ригъэнэфагъэм даккы, адыгэ бзэ-шлэныгъэм илахъ зэфэшхьафхэм я кы з э х э фы н

игъэккыгъэу хэлэжыгъ. Адыгэ лексикологием иуцун Шыауко Аскэр ыгъыгъэхэм чыплэ гъэ-нэфагъэ шауыты. Ащ июфшлагъэхэу «Основы адыгской лек-сикографии», «Адыгабзэм илек-сикологием ифразеологием», «Адыгэ литературабзэм кыккыгъэ гы-гу» зыфилохэрэми, нэмыккхэмэ адыгэ лексикологием илээныкы зэфэшхьафхэм якызыгъэфын игъэккыгъэу кыащылэгъуагъ. Бзэ материал баим кыпкы-рыккысэ авторым кыгъэуэфырэ лексикологием июфыгъохэм мы-хэр ащышых: диалект лексикэр, интердиалект пшуашэхэр, вари-ант гушылэхэр, нэмыккыбзэ гу-шылэхэр, терминологием лекси-кэр, гушылэ зэхэлхэм ягунап-кэ икыгъэгъонфэм, мэхьаныбэ гушылэхэр, омонимхэр, сино-нимхэр гушылэлэ лъэпкэ зэф-эшхьафхэм кызырашчыгъэ-лэбгъон фаер, нэмыккхэри.

Шыауко Аскэр гушылэлэ лъэпкэ зэфэшхьафхэм язэхэ-гъэуцонккэ ыккы редактировать шыгъэнхэмккэ сенаушыгъэ ин-лэжыгъ. Ащ орфографияе, тер-минологияе, урыс-адыгэ гушыла-лэхэр редактировать шы-гъэнхэм илахьышхо ахишыхьагъ.

1994-рз илээсым Шыауко Аскэр, Даур Хьазрэт, Бырсыр Батырбий «Адыгабзэм итхэнхэ-бзэ гушылалэ» клэлэеджаккыом апае кыдагъэккыгъ. Гушылалэм джырэ адыгэ литературабзэм илекси-к ары кыдэхьагъэр, ау бэрэ амыгъэфедэрэ гушылэхэу художественнэ ыккы сэнэхьат зэфэшхьафхэм атегъэпсыхьэгъэ литературэм кыхафэхэрэм, тхаккэмккэ анахъ зыпкэ имы-уцогъэ гушылэхэм ащышхэм чы-плэ цагъотыгъ. Ахэр наукэм, гьэзэныгъэм, техникэм яхьы-лэгъэ терминхэр, жкы хьугъэ гушылэхэр, нэмыккхэри ары. Гушылалэм гушылэ мин 12 фэдиз кыдэхьагъ, ахэр уда-рениемккы ушышыхьэгъ.

2002-рз илээсым «Лингво-методикэ терминхэм яурыс-адыгэ гушылалэ ыккы Лингво-методи-кэ терминхэм яадыгэ-урыс гу-шылалэ» зыфилохэр Шыауко Ас-кэр гысэхэр илэу (Мэрэтыккы Кьасим, Шыхьэлэхэу Рим) кы-дыгъэккыгъ. Мы гушылалэр лахьытлоу зэхэт. Апэрэм урыс

терминхэр адыгабзэккэ, ятлонэ-рэм адыгэ терминхэр урысы-бзэккэ цызэрадаккыкы. Ащ уры-сыбзэккэ термин 1256-рз ыккы адыгабзэккэ 1200-рз кыдэхьа-гъэх. Мы гушылалэр еджаплэ-хэм, Адыгэ республикэ гимна-зием, педколледжым, апшгъэрэ еджаплэхэм ащезыгъаджэхэрэм, студентхэм, аспирантхэм, бзэ-шлэныгъэлэжыкхэм агъэфедэным тегъэпсыхьагъ.

1975-рз илээсым гушылэ мин 20 фэдиз зэхэзыуыгъэрэ «Адыгэ-урыс гушылалэр» Шыауко Ас-кэр иредакцияе кыдэккыгъ (зэхэзыгъэууагъэхэр: Зеккыгуу Уцуужыкыу, Мыхьамыджэнэ Юныс, Мэрэтыккы Кьасим, Оджэджэко Хьаджымэт, Тхьар-кыохэу Юныс, Хьагъундэккы Тэмар). Мы гушылалэм адыгаб-зэм илекси-ккэ ибаныгыгъэ кыгъэ-лэбгъэрэ кыдэп, ар адыгэ бзэ-шлэныгъэм ихэхьоныгъэ диш-тэу гушылэхэмрэ фразеологиемрэ орфографиемккы, грамматикэм-ккы апэрэу анахъ тэрзэу ыккы анахъ кыуу кышчызэхэфыгъэ научнэ лэпылэгъоу алыгътэ. Ху-дожественнэ, общественнэ-по-литикэ, учебнэ-методикэ лите-ратурэм цагъэфедэрэ гушылэхэм язакъоп гушылалэм кыдэхьа-гъэхэр. Жэрыло творчествэм ипроизведениихэм кыахьыгъэ гушылэхэмэ, джащ фэдэу лите-ратурабзэм джыдэдэм маккы кыхафэхэу, хьайуанхэм, кьэ-кырэ лъэпкыкхэм ащлэхэм чы-плэ гъэнэфагъэ ащ шауыты. Гушылалэр цыф жьугъэхэм агъэфедэным тегъэпсыхьагъ, тхаккэхэмэ, научнэ июфылэхэ-ми, журналистхэмэ, зэдзэ-ккылохэмэ, клэлэгъаджэхэмэ зэфэдэу ар яшыкылаагъ.

Стилистикэ шапхьэхэу ады-габзэм илэхэр зэрэбгъэфедэшт шыккэхэм кыащытегушылэ Шыауко Аскэр (Клүбэ Б. игъ-сэу) «Адыгабзэм истилистик» зыфилорэ июфшлагъэу 1979-рз илээсым кыдэккыгъэм. «Ады-гэ литературабзэм кыккыгъэ гы-гур» 1994-рз илээсым кыдэ-ккыгъ. Тхьылым пшгъырылэу илэр клэлэгъаджэхэм лите-ратурабзэмккэ ялэ теоретическэ шлэныгъэм зыригъэушгъомбгъу-ныр ыккы ащ тетэу ахэм ялоф-шлэн нахъ шлуагъэ кыгъэу зэх-эпнымыккэ амал хьуныр ары. Ащккэ авторым литературабзэм ехьыллагъэу шылэ литературэрэ зыгъафедат. Тхьылыр шыхьыллэу зэхэт. Шыхьэ пзпгъ уплэккыун упчлэхэр, июфшлэнхэр, лите-ратурэр игъусэх. Тхьылыр зыте-гъэпсыхьагъэр клэлэгъаджэхэмрэ студентхэмрэ арых, ау ар шлэ-ныгъэлэжыкхэмэ, аспирантхэмэ агъэфедэн алэккышты.

Шыауко Аскэр 1983-рз илээ-сым «Адыгабзэм иморфологие» зыфилорэ тхьылыр кыдыгъэ-ккыгъ. Морфологием зэригъа-шлэрэр, бзэ гушылэхэр лекси-кэ-грамматическэ гушылэ куп-хэу зэрэшчытхэмккэ кызырэха-гъышгъэ шыккэхэр кышчытхы ыккы бзэ гушылэхэм язэгъэшлэн кытегушылэ, гъэцэккэн июф-шлэнхэр кыгъуы.

1997-рз илээсым «Избранные работы Д.А. Ашхамафа» зыфи-лорэ тхьылыр Мэрэтыккы Кьа-симэ игъусэу кыдагъэккыгъ. Ар шлэныгъэлэжэ цлэрылор илээ-сыгъэ зэрэхьурэм фэгъэхьыгъ.

2002-рз илээсым Шыауко А. (Кьэлэшгъэ А. игъусэу) «Наре-чие как часть речи в адыгей-ском языке» зыфилорэ тхьылыр кыдыгъэккыгъ. Юфшлагъэм игъэккыгъэу наречием имор-фологическэ ыккы исинтаксиче-скэ нэшанэхэм кыащытегушылэ. Шыауко Аскэр мы аужырэ

илээсхэм гухэлэ бэдэдэ илагъ. Ащ джырэ адыгабзэм играм-матикэ изэхэгъэуцон ишып-кыуу июф дишлэштыгътэ. Сыда плэмэ «Джырэ адыгабз» зыфи-лорэм адыгэ бзэшлэныгъэм илахъ пстэхэм: лексикэм, фо-нетикэм, морфологием, синтак-сисым яхьылэгъэ научнэ шлэ-ныгъэхэмккэ студентхэр улэ-шыгъэнхэр ыккы а шлэныгъэ-хэр еджаплэм цагъэфедэжыкын алэккыным фэгъэсэгъэнхэр ишыгъырылыгъ. Ау игухэлхэр икыуу кыдэхьыгъэп. Илээс пчгъагъэрэ зыуж итигъэ грам-матикэм иапэрэ тхьылэу «Джырэ адыгабз» зыфилохэрэ ыгъэхьазырынэу игъо ифагъ шхьае, шлэныгъэлэжыкым тхьылыр кыдэккыгъэу кы-лэгъэужыгътэп. «Джырэ адыга-бзэр» 2009-рз илээсым Мые-кыуапэ кышчыгъэккыгъ (редак-торыр Долэ Рузан). Мыщ игъэ-ккыгъэу джырэ адыгабзэм итеорие июфыгъо шхьылэхэр, литературабзэр, ащ инэшанэ-хэр, игъунапкыгъэр, адыгэ тхы-бзэмрэ литературабзэмрэ ягъэ-псын кырыккыуагъэр, лексико-логием, адыгабзэм илекси-кэ-се-мантикэ гъэпсыккэ, адыгэбзэ лексикэм исистемэ иуцуккэ-гъэпсыккэ, зэрагъэфедэрэмккэ адыгабзэм илекси-кэ системэ зэрэгъэпсыгъэр, фразеологием, адыгабзэм ифразеологиемхэм мэхьанэ гъэпсыккыуу ялэр, лек-сикографием, бзэ гушылалэ-хэр, морфемикэр, гушылэгъэ-псыныр, стилистикэр, графич-кыгъэр орфографиемрэ, пунк-туациер, бзэ июфыгъохэм яхьы-лэгъэ еплъыккыуу шлэныгъэ-лэжыкхэм ялэхэр кышчырело-тыккы ыккы авторым ежэ изэ-фэхьысыжыкхэмккэ еухьыкы. Ыпшгъэккэ кызырэгъытлауагъэу, учебникхэр джырэ адыгабзэр те-оретическэу кыгъэхьыгъэным ыккы практикэ гъэцэккэнхэмрэ зэхэфынхэмрэ афэгъэхьыгъ. Юфшлагъэм практикэ гъэцэ-ккыгъэр, зэхэфынхэр, упчлэхэр ыккы таблицэхэр кыгъуы.

Учебникхэр апшгъэрэ еджа-плэм имызакъоу, гурьт еджа-плэхэм, Адыгэ педколледжым ащезыгъаджэхэрэмэ агъэфедэн алэккышты. Аспирантхэмккы, докторантхэмккы, бзэшлэныгъэ-лэжыкхэмккы лэрыфэгъоу цы-тышты.

Шыауко Аскэр шлэныгъэ-лэжэ ныбжыккылэхэр ыгъэхьа-зырынхэм, аспирантхэм, док-торантхэм июф адэшлэгъэным кыуагъэу рыхьыллагъэр маккэп. Анахъ июф кыным екллаккэ кыдыгъотыштыгътэ. Ащ кыхэ-кыккэ бэмэ упчлэжыгъэу апш-штыгътэ, лэпылэгъу фаеу бэ кыуагъэуштыгъэр. Ахэм мыпш-хьахэу адэшлэныгъэр ипшгъ-рылэу ылыгъэщтыгътэ. Амал горэ илахэмэ, ымыгъэрзэуу цыф луигъэккыжыштыгътэп.

Университетым, республи-кэм иобщественнэ шылаккэ Аскэр чанэу ахэлажыгъыгътэ: адыгэ филологием икафедрэ ипэцагъ, АКЪУ-м филологие шлэныгъэхэмккэ кандидат дис-сертациехэр зышчырагъэ-ккырэ советым, Адыгэ Респуб-ликэм и Президент дэжэ адыгабзэмккэ цылэ советым ахэтыгъ.

Шыауко Аскэр псаугъэмэ, кызыгъыгъэр илээс 75-рз хъу-щтыгътэ Непэр ар кыгъэхьыжы-ми, лъэуж дахэу кыгъэнагъэр хэккыккыжыгъэр, игъэхьагъэхэм лъэлэс пыгъэхэр адыгъэх, июф-шлагъэхэр мыккыдыжыкын лахэу наукэм кыдыгъэнагъэх.

МУРАД Гошлан!
Филологие шлэныгъэхэмккэ
кандидат, доцент.

Сымэджэщ шъхьалэм имэфэкI ипэгьокIэу

НЭХЭЕ Мир: «ТилофшIэн шIу тэлъэгъу, тисымаджэхэм тафэгумэкIы»

Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэщым ыныбжъ илъэс 50 зэрэхъурэм ипэгьокIэу ащ иотделениехэм кIэкIэу къатегушыIэгъэныр лъытэгъэкIуатэ. Непэ зигугъу къэтшIы тшIоигъор «анахыжъхэм» ясатыр хэт пульманологиемкIэ отделениер ары. Ащ итарихъ, илофшIакIэ, игумэкIхэм кIэкIэу тащегъэгъуазэ отделением ипащэу, Урысые Федерацием изаслуженнэ врачэу Нэхэе Мирэ.

— Урысые Федерацием псауныгъэр къэхъумэгъэнымкIэ и Министерствэ иунашъоу 1986-рэ илъэсым ишыIэ мазэ къыдэкIыгъэм къыцуиоштыгъ зижыагъэ узыхэрэм медицинэ IэпыIэгъоу аратырэр нахышIу шIыгъэным епхыгъэ Iофтхьабзэхэр зэхэцъэгъэнхэ фаеу. Ащ къыпкъырыкIыхэзэ 1986-рэ илъэсым ичъэпыиогъу мазэ пульманологиемкIэ отделение хэкъу сымэджэщым иIэ хъугъэ. Мы лъэхъаным отделениер нэгбгъэр 60-м телъытагъ, пIэклоритфыр мэфэ стационарым фэгъэзагъ.

— *Илъэсэу блэкIыгъэхэм хэхъоныгъэхэри шъушIыгъэх. Сид фэдэхэр ара нахъ къыххэгъэщын плэкIыицтхэр?*

— Отделениер цыIэ зыхъугъэм къыщыублагъэу ренуэ пащэхэм анаIэ зытырагъэтыгъэр, непи зыпылхэр мыщ фэдэ патологии зIэхэм (зижыагъэ узыхэрэм) ялажъэр гъэунэфыгъэным, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, диагнозыр гъэуцугъэным ыкIи ящыIэгъэ Iэзэн Iофтхьабзэхэр адытхъаным иамалхэр тилэнхэр ары. Къыххэгъэщы сшIоигъу мыдэуи ар къызэрадэхурэр. Ащ ишыхъат тиотделение эндоскопическэ кабинет, гала-камерэр («соляная пещера» зыфатIорэр), физиотерапиемкIэ кабинетыр, массаж зыщашIырэр, нэмыкIхэри зэрэтиIэхэр. КIэкIэу къэпIон хъумэ, тисымаджэхэм ифэшъуашэм тетэу яIэзэгъэным пае IээкIэ ыкIи диагностическэ амалэу тIэкIэлъыр дэеп, лъэхъаным тыкыцинерэп. Илъэс къэс сэ сахэлажъэ жыкытэцIэ органхэм узэу яIэн алъэкIышIтхэм ыкIи IээкIэ амалэу цыIэхэм афэгъэхыгъэ Лъэпкъ конгрессхэм. Пульманологием епхыгъэ Iофыгъохэм зэкIэми ащ ащытегушыIэх, IэпыIэгъушIуи къытфэхъух ахэм афэдэ Iофтхьабзэхэр.

Медицинэ оборудованием фэгъэхыгъэу къэпIон хъумэ, къыххэгъэщы сшIоигъу илъэс къэс ахэм къазэрахахъорэр. Мары къызэIутхын тлэкIыгъэ «кабинет небулайзерной терапии» зыфатIорэр. Ар хэхъоныгъэшхоу тэлъытэ, сыда плэмэ Краснодар крайи ащ фэдэ IээкIэ амалыр имэкIагъ. Сыда ащ шIуагъэу иIэр? Гъэ-нфагъэ икIоу, тэрэзэу жыкытэзымыщэштхэрэм Iээгъу уц зэхэгъэкIухагъэу (растворэу) ятгырэр зыIуашъэныр кIин къызэрацыхъурэр. Зигугъу къэтшIыгъэ аппаратым а Iээгъу уцыр пахъэ фэдэу ешIышI, цIыфым ижыкытэ-цапIэхэм анегъэсы. Лъэш дэ-

дэу ащ ишIуагъэ къэкIо. Астмэм, гушъыIэм пае, къытырэ жыкытыр псынIэу цыдгъэ-зыеныр, цIыфым жыкытэ-гъэцъэныр а аппаратыр ары зэредгъажъэрэр. Мыщ епхыгъэу къыххэгъэщы сшIоигъу сымэджэщым иадминистрации тилофшIэн нахышIоу зэхэцъэгъэным пае тыщыкIагъэу ты-зыкIэлъэлурэр тигъэгъотыным пае зыпари къызэрэзытыри-мыгъанэрэр.

— *Отделением хэта апэрэ пащэу иIагъэр?*

— Апэрэ пащэу терапевтическэм, нэужым пульманологиемкIэ отделение ашIыжыгъагъэм иIагъэр Урысые Федерацием изаслуженнэ врачэу

къызэрэIукIэрэр. Сыда хэбзэ шъхьалэу коллективыр зэрыгъуазэрэр?

— Пстэуми апэу къыххэгъэщы сшIоигъу врач шъхьалэу тилэгъэ ХьагъундэкIо Нурбый акъылышхо хэлъэу специалистхэм якъыххын зэрэпылгыгъэр непи зэрэзыхатшIэрэр. ЦIыфэу отделением зэдэгъэ-тыщтхэр, мафэ къэс зэдэлэжъэнэу цыгъхэр психологическэу зэдиштэнхэ зэрэфаер ащ цыгъушIэштыгъэп. Непэ тэ тиколлектив цыкIукIэ шэпхъэ шъхьалэу тилэр профессионалнэу Iофым тыкыкIо-

Отделением ипащэу
Нэхэе Мир.

лIэным, типшъэрылхэр дгъэцэкIэнхэм имызакъоу, цIыфыгъэр, гукIэгъур, зэхашIэр нэгбгъэр пэпчъ пэдгъохыныр, анахъ къытпэблэгъэ цIыфым

ПульманологиемкIэ отделением цылажъэхэрэр.

И.В. Ерохина ары. Мы бзыл-фыгъэм илофшIэгъу илъэсхэр зэкIэ хэкъу сымэджэщыр ары «зэритыгъэхэр». Ащ ыуж, 1989-рэ илъэсым къыщегъэжыагъэу, сэры отделением ипащэу агъэнэфагъэр.

Мы лъэхъаным тиотделение врачитф чIэт: ГукIэл Сар, Ольга Харламовар, Еутых Сим, ХьацIэцIэ Фатим ыкIи сэры. НэгбгыриплIымэ — апшъэрэ, зым — апэрэ категория яI. Ахэм зэкIэми ялофшIэн шIу алъэгъоу, сымэджэу отделением чIэлъхэм афэгумэкIыхэу, яшIуагъэ зэрарагъэкIышIтым игушIысэ пстэуми апшъэу Iоф ашIэ.

— *Мир, мы гуцыIэхэм апыдзагъэу къасло сшIоигъу шъуиотделение цылажъэхэрэм яцытхэу къызыщалорэ тхыгъэхэр бэрэ редакцием*

Сымэджэхэм яфэлэ-фашIэхэр зыщагъэцэкIэрэ кабинетхэм ащыщ.

фэдэу сымэджэ пэпчъ тыфэгумэкIыныр ары. АщкIэ тилофшIэхэм алъэкI къагъанэрэп сшIошIы.

— *ИкIыгъэ илъэсым икIэухым «свиной гриппым» епхыгъэ гумэкIыгъохэм шъуахэтыгъ...*

— Ары, диагнозыр «пневмония» зыфалорэр зилэ сымэджэ хылыгъэхэр зэкIэ тиотделение ыштэнхэу пшъэрылхъыт-фашIыгъагъ. Анахъ кIин зытлэгъугъэр тыгъэгъэзэ мазэр ары. Ащыгъум сымэджэ хылыгъэ 40 тиотделение къычIэфэгъагъ, ахэм ащыщэу 25-м «свиной гриппыр» яIэу дгъэунэфыгъэ. Врачхэми, медсестрахэми, санитархэми кIиныбэ алъэгъугъ, чэщи, мафи тимыIэу ахэм тIаIэзэщыгъ, тилофшIэхэм ащыщ горэми зигъэсэфын фаеу ылытагъэп, зыпари IукIыгъэп. Арэу цыгъми, нэгбгыри 4-м ядунай ахъожыгъ (бзылфыгъи 3-рэ зы хуалфыгъэрэ). Ау мыщ дэжжым къыщыххэгъэщы сшIоигъор мыхэм ялоф дэу, мэфэ пчъагъэрэ яунэхэм арылгыгъэхэу, ежъ-ежыкырэу зIээжъхэзэ, гъунэм нэсыгъэхэу зэрэщытыгъэхэр ары. Тэ къызытIэкIафэхэм яжыагъэхэм пкIэ яIэжыгъэп, амал тафэхъужыкын тлэкIыгъэп.

— *Шъуисымэджэщэу мыщ фэдиз илъэс пчъагъэм шъузыщылажъэрэм имэфэкI къэблагъэ. Ащ ехъулэу, Мир, сыда уилофшIэгъухэм узэрафэлъало тиотдегъор?*

— СилофшIэгъухэм афэгъэхыгъэмэ, пстэуми апэу псауныгъэ яIэнэу, тисэнэхъат гухахъо хагъуатэу, ар шIу алъэгъоу, цIыфхэм лъытэныгъэ къафашIэу илъэсыбэрэ Iоф зэдэгъэщэнэу ары.

Непэ амалэу силэр къызыфэгъэгъэдэзэ, къыххэгъэщы сшIоигъу «новая система оплаты труда» алуи тилэжыапкIэ шIыкIагъэм тетэу къалыгъэу зырагъажъэм, чIыпIэ кIин тызэрарагъэуцугагъэр, тызэрау-шъхьакIугъэр. Апшъэрэ гъэсэныгъэ зилэ врачым «базовэ Iахъ» зыфалорэ ахыщэу фатхырэр сомэ 3560-рэ. Ары тилофшIэн уасэу фашIыгъэр. Ащ къыххэгъэщыкIэ медицинэ IофышIэхэр ахыщэ джыри къызыщагъэхъэшт чIыпIэхэм алъэхъух. ЦIыфэу IофшIэн зытIуц зэдэзыхырэ ипрофессионализмагъэ къызэрэщыкIэрэр гъэнэфагъэ. Ащ тикъэ-ралыгъо пащэхэр егушIысэнхэм, лъытэныгъэ къытфашIыным тыщэугъы, тыкIэхъопсы. МэфэкIым ехъулэу а Iофыр къэсымыIэгъыгъэми хъушIтыгъэ, ау ар цыIэныгъэм цыщ, ублэкIын плэкIышIтэп.

— *Тхьауегъэпсэу, Мир, гуцыIэгъу укызырэтфэхъугъэмкIэ, шъуигухэлъышIухэр къыжгъудэхъунхэу тыщыбуфэлъало.*

ЖАКIЭМЫКIО Аминэт.
Сурэтхэр Iэщыгъэ Аслъан тырихыгъэх.

ИСЭНЭХЬАТ ХЬАЛЭЛЭУ РЭЛАЖЬЭ

Тхыгъэу къэдгъэхъазырыгъэр зыфэгъэхьыгъэр Теуцожь районымкӀэ куаджэу Пэнэжыкыуае икӀэлэ плӀутъэ Нэххэ Хыис КъысӀыкьор ары. Ащ ыцӀэ кӀеплӀомэ зыфэдэр, ицӀыфышлӀутъэ къыуимылонэу Теуцожь районым, АдыгкӀэали, республикэм иадэр чӀыплӀэхэми ащыпсӀэхуэ зыдэлэжыагъэхэми, нэлӀуасэ зыфхуьгъэхэми къахмыкӀынуэ къытцӀэхуэ. Сыда плӀомэ Іэдзб дахэ зыхэлъ кӀал, шыбырыт, ымыгуагъхэ ылорэп, хьалэл, игуыпкӀи, иадыгагъи гъунэнчӀэх, шыпкӀэныгъэр игунэс. lofshlэкӀошху.

Джары цыфэхэми шлү зы-
кльэтырэр, цыххэ зыкльфа-
шырэр, ныбджэгубэ зыкльиэр,
ыпорэми зыкльэдэлүхэрэр. Илэс
50 нахь кьэмыгэшллагъу а зэ-
пстээр кьыбдэжуныр насыпгытэ-
ми, псынклагбоп. Хэти уашгьом
зи кьыфэфэхырэп. Зэкьлэри ор-
орэу кьэулэжыкын фае. Аш фэшл
кини зэбгтэлыэгъун, чэш
мыгыбэ кьызэбгтэклун, адытэгъэ-
цыфыгытэ дахэри кьыхэзбгтэ-
фэн, шлүгтэм, дэхэгтэм уафэ-
лажэзэ кьэпхын фае. Джары
Хысэ ицлыкьлүгьом кьышгетэ-
жыгтэу янэ-ятэхэу Юсыфрэ
Нурыетрэ зэраплүгтэр, ежыри
дэх имылэу ахэм ядэлүзэ зэрэп-
сэугтэр, зэреджагтэр ыкли
зэрэшылэр.

Аджары шылэныггэм игыгу шлагуи аш кыккунэу Тхэм кызыкЫрипэсыгыэри. Нэхэе Хысэ 1960-рэ ильэсым имээзе мазэ и 29-м Пэнэжыкыуэе кызы шыхыгу, шаплугь. Кыээри-хухагыэр кылыккышлэ унагу. Ятэу Юсыф кIэлэ гьэсагыэу районым исыгыэхэм ашышыгыт, ВЛКСМ-м ирайком иапгэрэ секретарыгы. Пэнэжыкыоме селыпом, профсоюзкэм я Теудожь райком ятхамэагыт, нэмыккIэнэтлэ зэфэшхьафхэми алутыгы. Тыдрэ Юфшлэлэ зылуагыахыи, ишытху, идахэ аригыэлуагы. Янэу Нурыети ильэс 30-м ехыүрэ район библиотекем апгэ Юфшлэ кызыэрыклоу шызыкыагы, етланэ ильэсыбэрэ аш ипэцагы.

Арын фае аш фэдэ унэгто шлагбоу юфшлэныр, тхылбыр шлу зышальэгьухэрэм кьихьухагьэхэр хьүпхьэхэу, чанхэу, дэгьоу еджэнхэу зылэ-хьүгьэхэри. Анахьхьэу Сарэ Кубанскэ мединститутыр кьихьухьгьэу Яблоновскэм дэт килэлэцүгькү поликлиникэм ипаш. Аш кьыкилэлыкlorэ зэшыхэу Аслами, Хьиси, Аскэри Кубанскэ мэкьумэш институтым ипсэолэшш факультет диплом пьыхьыккэ кьаухьгьэу ясэньхьатккэ мэлэжьх. Аслан ЗАО-у «МПГМК Краснодар-1»-м идиректор. Аскэр аш игүадз.

Нэхэе Хыисэу титхыгъэ зыфэгъэхыыгъэм Пэнэжыкькое гурыт еджаплэр дэгъу дэдэу кызеухым, Кубанск мэкъумэщ институтым ильэситфэ шеджагъ. Ащ буж диплоом пльыжыкьрылыгъэу ичылэ гүпсэ кыыгъэзжыгъ. Янэ-ятэхэм альэхэсын фау хуыгъти, кьуаджэм дэтыгъ Теуцож ПМК-у Еутых Вячеслав зипэщажэмэ Гошлэныр 1982-рэ ильэсым шыригъэжыагъ. Ащ ильэсинплэ шыэлэжыагъ. Мастерэу ригъэжыагъ, прорабэуи шытыгъ, нэужым ПТО-м ипэщажэ.

— А лъэхъаным, — ело Хисэ,
— ПМК-м Иофшлэнышхохэр
районым шигэгъаклэшутыгъэх.
Колхози чылагууи итыггэп
псэолъэ зэфэшхьафхэр шы-
тымышлэу. Объект 70-мэ ти-
рабочхэм Иоф ашашлэшутыгъ. А
пстэумэ непэ зытло-зыщэ
уаолэн, ахэм псэолэпхъэ ма-
териалэу яшыклагъэхэр игъом
ащэлэгъэнхэ фэягъэ. Мэфэ ре-
ным уууи тлыс тилэшутыггэп,
шыфхэми лэшэу Иоф ашлэ-
шутыгъэ.

Корр.: А лъэхъаным жъугъэпсыгъэ псэолъэ зэфэшхьафхэм ащыщ горэхэм ацIэ къепложьын плъэкIына?

Н. Хь: Ахэр бэ хуштугыгэ-
хэми, сцугыгушгэхэрэп. Зэкэми
ацлэ кьелогугаешь, зыгорэхэм
ягуугу кьэсшын. А илбэхэрэ
арых Аскэлэзэ ыкли Нэчэрэзые
еджаплэхэр зытшыгыгагэхэр.
Тэухэблэ ублэлпэ еджаплэр гу-
лэн локфлэ мэзитлүклэ тагэхы-
гягь. Шынджые — кьякыт,
Адыгэквалэ — цыфхэр чьсын-
хэу унэ, ахэм яфэлэ-фашлэхэр
зышагэгэцкэрэ унэр, ДОСААФ-м
пае унэ зэтетыншо, «Сельхоз-
химией» пае базэ, Ново-Могил-
евым мэлэц ачытшыгыгагэх.

Нэужым институтур кэзыхуыгэкклэ клэлэлэм ипсэуклэ, илэжыаклэ районым ипашэхэл аналэ кыгытырадзэ, район администрацием ипашэ псэолэшшынымклэ игуадзэу рагъэблагъэ. Афэгъзэзэгъагъ коммунхозым, архитектурэм, газым, МЧС-м, электросетым, нэмыкчым. Къалэмы, районым Иофшэн зэфэшъхьафэу адэльбыгъэр бэдэд. А пстэуми язэшлохынклэ район тхьаматэм игодзэ клэлэлэм ыпшгъэ ифагъэр бэ, ишытхуи аригъэлагъ.

— Адыгэкъалэ сызышэжыкыгъагъэр Хьут Рэщыд ары, — ело Хысэ. — Илэс нахъ темышлэу Адыгэкъалэрэ Теуцожь районымрэ яадминистрацияе илэцэу Мамыбекъо Кимэ хадзыгъагъ. Ащ илэсиблэ Иоф дэсцлагъ. А лэжъаным къалэмрэ районьмрэ хэжъоньгъэслухэр ашылгъагъэх. Ащ Иофшэныр зы-

цесэггэжэъм газыр Пэнэ-
жыкыуае игүгчэ нэсыгыгэгэй.
Гьобэкыуае аукзудыеу рагъэ-
жэгэгэгэ кьодый, хьалэкыуа-
ехэм апае Адыгэкьалэ кыраши
чылэ дэхьагым кьагъэсыгыгэ.
Аш бүж Мамьекьо Кимэ ыпкэ
кыкылыкэ охытэ клэклым кы-
кылоцI газымкIэ тIофхэр зынэ-
сыгыгэгэр экIэмэ ашIэ. Ахэм
сэ сафэгъээзэгэгэмI, а IофшIа-
гэхэр сэрэп зилэшIагэхэр.
Апэу зышIэ кьеплон фаер Ма-
мьекьо Ким, цIыфхэмI лэшэгэ

аделагъ, ныбджэгъуныгыэнэосэныгъэу илагъэхэм яшлогъэшхо къэк'уагъ. Бэ а лъэхъаным амалэу кыызфэдгъэфедэгъэхэр. Зэк'эми ягугъу къэпшынын хъумэ к'ыхъэ хушут. Джа амалхэр зэрифэштыашэу игъом зэрэдгъэфедэгъэхэм иш'уагъэк'лэ, адрэ районхэм апэу тикъоджэдэхэм газыр анэсыгъэу хуыгъагъэ.

Цыф псэуплэхэмкIи loфшлэн дэхэкIае зэшIотхыгъагъ. Мамыекъо Кимэ кытехы loфшлэныр зызэдэтэгъажэм, фэтэр 40 зырыз зыхэт униплI бэшIагъэу рагъэжэгъагъэхэу афэмыуhyжъхэу кълэм дэтыгъэх. Ахэр бэ тетымыпшлэу тыухыжъыхы, фэтэри 160-мэ цыфхэр ачIэдгъэтIысхыгъагъэхэу непэ ачIэсых. Адыгэ-кълэкIэ унэгъуи 160-мэ зычIэсыпштхэ унэхэр ябгъэгъотыныр мэлIагъэп. Ахэр экIэ сэ згъэцIагъэхэу зыфэхъыжъыхэрэп, ахэм сахэлэжбэштыг, сафэгъэзагъэу шытыгъ. КIымафэрэ кълэмми районми ягъогухэр дгъэкъабзэштыгъэх, цыфхэм гүмэкI ямылэным, хьалыгъур, нэмыкI товархэр игъом чылагъохэм анэгъэсыгъэнхэм тапылыштыгъ.

Теуцожь районым игүчэ 2000-рэ илзэсым ыклемэ адэжэ Пэнэжыкыуае кызахыжым, ащ иадминистрацияе пащэ фашыгыгэгэ Хьут Теуцожь псэолэшнынымккк, архитекту-рэмкк, ЖКХ-мкк опытышко зылэккэлэ хуыгэ Нэхэе Хысэ клэдылви. ежэ а юфитыохэмкк

игодзэнэу к̆яригъгъэк̆ло-
жыгъагъ. Ык̆ли хэук̆югъагъэп,
к̆лэг̆ожыгъагъэп. Ильэс 37-рэ
район гупчэр зыдэмытыгъэ
к̆уаджэм Хьут Теуцожьрэ
Нэхэе Хьисэрэ зегурылохэмэ,
зэдэлужьхэзэ мэгитлүм кы-
к̆лол̆ эклэ к̆улык̆ушл̆аплэхэр
зыщылэжьэштхэ үнэхэр Хьисэ
к̆яфигъоти, афигъэк̆лэжыгъ,
рэхатэу Юф ашлэнэу ыгъэпсы-
гъагъ. «Сельхозтехникэм» иунэ-
жъу Ыгъэк̆л хьугъэу кызык̆лэ-
хьыштыгъгэри аригъэгъэк̆лэ-
жыгъ, ышгъхи зэбларигъэ-
хьугъ, ишагуи гьуч̆л чэук̆лэ к̆я-
ригъэшл̆ыхагъ, чэшырэ зэгэ-
нэфыжьэу аригъэгъэпси, рай-
он администрациер ч̆лагъэхьа-
жын аьэк̆лыгъагъ.

Администрацием ежь ишлой-гъоныгъэкӀэ 2002-рэ ильэсым кылулукъжи, ежь иунэ фирмэу «XXI век» зыфилорэр зехи-цэтгъагъ. Ащ ильэсплӀэ Иоф ригъышпӀагъ, Иофхэри дэгъоу клӀкыхээз, МыекӀуапӀэ ащэжи, ильэситӀурэ ныкӀорэ «Адыгя-стройзаказчиком» ипащэу лэжыгъа. РеспублӀикэмкӀэ обьек-тишгъэ фэдизмэ Иоф ащашӀэ-щтыгъэ — еджапӀэхэм, клӀэл-цӀыкӀу ыгышпӀэхэм, скважинэ-хэм, гъогоу кыушгъэхэм аха-кӀэхэрэм, нэмыкӀхэм яшӀын дӀалажкӀэщтыгъэх.

Джы Пэнэжыкыуае кыгээзжыгыу ифирмэ иофшлэнхэр зерифэштыашуэ зэхэцэгтэнхэм, хэхьоныгбаклэхэр ригэшлынхэм иамаалхэр зэрехэх. Илэээ зэкэлъыклогхэм зипэшэ коллективым иофзышишлэгъэ объектхуэ бэшагъу атлупшыгыэхуэ, цыклагъэ ямылэу дажьхэхэрэм аплэ кыперо. Апэу иофшлэныр зычыригэжыгъагъэр Очэпшыэ еджаплэр ары. Апл котельнэхуэ, скважинэхуэ, газкъякляплэхуэ, фабэр кызэрыклорэ трубэхуэ афишлыгъагэхэм нэгэ кызнэсыгъэм дэгъуо иоф ашлэ. Козэт еджаплэм, Пэнэжыкыое сымэджашым, клэлэцыкылу йгыплэм, Красногвардейскэ мээхъызмэтшлалэм, Краснодар ичлплэ зэфэшхьафхэм иоф ацашлагъ. Псыхуо Пклашэ икыуадажэ иукъбзын гъэрклог хэлэжыагъ... Зэклэмэ аплэ кыелогъуай.

Зиппэжэ коллективуыр гэмзэфэ лъэхъанэу Иошлэнхэр зышыхъом зэрэхурэр нэбгырэ 60 — 70-рэ. Икыгъэ кымэмфэ мазэхэм нахыбыэр загъэпсэфынэу вгтүлүшгыг. Апэрэ мафэу Иошлэныр зыригъэжыагэм кышшублагъэу Иоф кыдэзышлэхэу зигугъу дахэкIэ кышшыхэрэм ашшых АскъэлаекIэ Шэуджэн Аслъанрэ Ехьулэ Темботрэ.

Хьисэ игупыкІи гъунэнчъ.

Районым иветеранхэм я Совет
итхьаматэу Нэмытэкьо Юрэ
кызыэриорэмкIэ, ил'эс к'эс
Теклоныг'эм и Мафэ ыкIи рай-
оным и Мафэ яхуIл'эу сомэ
мин 30-м кышчымыкIэу
к'афег'эхьы. ЕджапIэхэм,
кIэлэцIыпхIэхэр зышапIухэрэм,
IэзапIэхэм, спортсменхэм
IэпыIэг'у афэх'у, г'ээзетхэр
нэж'э-луж'эхэм, зиг'от макIэхэм,
кIэлабэ зил'эхэм к'афыретхыкIы.
Ежэ иофис Краснодар дэти,
ыхуакулаых'эр район бюджетым
риг'эхьанхэм фэшI аш' ик'утамэ
Пэнэжыкыбуае кышчызэуиухыт.
Зыми емыл'зэIухэу Iоф ашIэн
ал'эжIыным пае яц'ыкIэг'э тех-
никэр экIлэ аш' ишагу дэт. Ял'э
краных'охэри, экскаваторхэ-
ри, бульдозерхэри, автома-
шинибли, пластмасс ыкIи г'уыч
трубэхэр зэрызэпаг'аж'э-
хэрэри, рабочхэм зызцаг'эз-
пэс'фырэ вагони, нэмыкIыбэ-
хэри.

Джауштэу ыгүрэ ыпсэрэ
етыгзүу илэс 28-рэ хьугзэу
псэолъшыным пылъ, иныб-
жыкыгъым кыхыхыгъэ сэнэ-
хатым хылазэу рэлажэ Нэхэ
Хьисэ. Ифшлагъэхэм иф-
шэошэ уаси кыфашыгъ. Аш
ишыхат «Урысы Федерацием
ипсэолъш гъэшпагъ», «Кубань
изаслуженнэ псэолъш!» зыфи-
лорэ цытхьуцлэхэр кызэрэф-
усыгъэхэр, Адыгэ Республикэм
и Парламент и Цытхуу тхылъ,
Адыгэкъалэрэ Теуцожь рай-
онымрэ администрациехэм
ящыгъу тхылъхэр кызэрэф-
гъэшпошагъэхэр.

Унэгто дахи үшлэнэу Хийсэ иамал кыхыхыг. Иштхыгтүсэу Зарэ Теуцожь районом илофышI. Зэшхыгтүсэхэм льфыгишц зэдагыотыгтүсэу дахэу зэдапIу. Анахыжтүсэу Асыет гурьт еджапIэр дышгэ медалькIэ кыхухыгтүсэу Кубанскэ агроуниверситетым иаужырэ курс шеджэ, диплом пльыжэ кыхыхынэу шыт. Аш кыкIэлыхыкIорэ Азэмат — ябгонэрэ, анахыкIэу Бислян апэрэ классхэм ашеджэ. Зигьэлсэфынэу кызышыхэкIырэм ежэ Хийсэ шэкIоныр, бильярда ешлэныр икIас.

Гэтэххэпэ мазем и 6-м, шэм-
бэт мафэм Нэхэе Хысэ ыныбжы
илъэс 50 зэрэхьугьэр хыгъэунэ-
фыкышт. Ащ фэшI тэри ты-
фалъало псауныгъэ пытэ илэнэу,
янэу Нурыет бэрэ ашхъащы-
тынэу, ишхъэгъусэрэ ежыррэ
зэдэтхъэжхъэу, шлоу, дэхэгъэу
шылэр къадэхъоу, ялфыгъэу
хэм янасып алтэгъоу, ягушыла-
гъо адагощэу шылэнхъэу.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сүрэтым итыр: Нэхэе Хыис.

Цыф дэгъу

Юсыф ильэс 81-рэ ыныбжб, ау ылэхэр пытэх, кьарыу ахэль. Ппэкlor нaтlэр зиубытыклэ, унэ цыкlур егъэ-сысы. Юсыф изы лъакъо пытыжбэп.

— Протезыр саяакто къекүжкырэп,
— еIo Юсыф. — Районым итхьамат-
тэхэр кыздэлэпылэнхэу алуагыэшъ,
сашэгүгы.

ИлъэсиплI ыныбжьэу КIэтIэкъо
Юсыф ятэ лагъэ. ИлъэсипшI зэхъум,
күм итIысхъэгъагъ. Ошхи оси имыIэу

шъэожьыер лажьэщтыгъ. Юсыф ылакьо-
мэ чыгъэр ахэтысхыагъэу, зэ!зэжыгъо
имыфзэ зор къежыагъ. А мафэм шым
къышшышыгъагъэр Юсыф ышгъэрэп, ау
лакьо!кэ къызэок!и ыльэгунджэ къе-
уагъ. Къушшхьэхэр къызэхикъутэхи,
к!элэу!ык!ур къызэхэфэгъагъ. Гъунэгъу-
хэм шъэожьыем ылакьо ашхагъ. Тэ
уклона — нэмьцхэр къуаджэм дэсых.
Юсыф ылакьо къэшынэу ригъэжыагъ.
Шъхьашэфыжэ къушшхьэхэ къута-

гэхэмКІэ Іазу Мамжые Татлѣуустэнэу
дэсыгѣр чэщырэ къащзэ къѣІазэщтыгѣ.

Юсүф былакты псау кызнагы, ау кы-
фзуфэштугыэп. Ежымы ашыгъум,
шоигъуагъ нахъ мышэми, тракторист
зэрэмыхушту кыгурылогъагъ. Изэм
кэлэцукъум кыфигъэпытэтэгъагъ:
«Глэуау утыншоо тельгыгъ, арышъ аш
ренэу упылын фае».

— Сэ лэжэбныр ренэу ыпэ изгэшгы-
шутыг, — кьелуатэ Юсыф. — Тхэм кьа-
рыу кьыситыг. Илгэс 40-м фермэм
сытетыг, былымхэм лүс кьафасшутыг.
Кьымафи гьэмафи сйаггэп, чьылэр бэрэ

слъахтѹмэ кѣахѣагы. Сѣклэлѣфэ узыр зѣхаснѣштугѣп, ау 1981-рѣ илѣсѣсѣм слѣахтѹ сѣмѣгѣ лѣгѣгѣндѣжѣм шѣхѣашѣкѣлѣ пахѣгѣ. Скѣѹ Илѣа кѣысѣлѣлѣштугѣ фермѣ сѣлѣмѣхѣагыжѣнѣ. Сѣдѣлѣгѣп, пенсѣем сѣклѣфѣ слѣлѣагы.

— Сятэ ыгу ылодйэрэп, — ело Илас.
— Юфшлэныр икласагъ, цыфмэ ахэты-
ныр, цылэныгъэр шлу зылэбгъурэ цыф.
Юсыф цыф тынч, зыгу хигэакыгыгэ
кыуаджэм дэсэп, ежымы лыгтэны-
гъэшхо кыфашлы. Илэсыбэ джыри
ыгъэшлэнэу тэри фэтэлэ.

**НАРТ Амин.
Шъхъащэфыжъ.**

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкӕыр:
Адыгэ Республикэм
лӕпкӕ Иофхэмкӕ,
Ізкӕыб къэралхэм
ащӕсӕурӕ тилгъ-
кӕгъухэм адырӕ
зӕпхыныгъэхэмкӕ
ыкӕи кӕбар жъу-
гъэм иамалхэмкӕ
и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стьянскер, 236

Редактор
шӕхӕлӕр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зӕдзылӕр:
385000,
кӕ. Мыекъуапӕ,
ур. Первомайскер,
197.
Телефонхэр:
приемнӕр:
52-16-79,
редактор шӕхӕлӕм
иапӕр:
гуадзӕр:
52-49-44,
редактор гуадзӕр-
пшӕдӕкӕыгъ зы-
хыӕр секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхӕты-
гъӕр:
Урысые Федерацием
хӕутын Иофхэмкӕ,
телерадиоӕдзын-
хэмкӕ ыкӕи зӕлбы-
Ізскӕи амалхэмкӕ
и Министерствӕ
и Темыр-Кавказ
чыплӕ гъӕлоры-
шӕлӕ, зӕраушыхӕ-
тыгъӕ номерыр
ПИ №10-3892

Гъӕзетым кӕыхиу-
тыхӕрӕм мышгъып-
кӕагъӕу кӕахӕф-
хӕрӕмкӕ кӕззыт-
хыгъэхэм пшӕдӕ-
кӕыгъ ахы. Къа-
тхӕхӕрӕмрӕ гъӕзе-
тым шылажӕхӕр-
рӕмрӕ яеплӕыкӕ
зӕтемыфӕн ылӕ-
кӕыт. Гъӕзет-
еджӕхэм кӕыт-
фагъэхыӕр тхы-
гъэхӕр зӕхӕтфы-
хӕрӕп ыкӕи кӕз-
зытхыгъэхэм
алӕкӕдгъэхӕа-
жыыхӕрӕп.

Зыщыхаутирӕр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кӕ. Мыекъуапӕ,
ур. Пионерскер,
268

Пчӕагъӕр
6411
Индексхэр
52161
52162
Зак. 601

Хӕутыным
узшыкӕтхӕнӕу шыгъ
уахыгъӕр
Сыхӕатыр 18.00
Зыщыкӕтхӕгъэхӕ
уахыгъӕр
Сыхӕатыр 18.00

ИСКУССТВЭМРЭ НЫБЖЫКІЭХЭМ ЯСЭНЭХЪАТХЭМРЭ

Непэ зэрагъэгыотырэр неущ агъэфедэшт

Ныбжыкӕхӕр шӕжӕ ялӕу плугъэнхэм, искусствэм сӕн-
хъат цызӕрагъэгыотыным афӕгъэхыгъӕ зӕнӕкӕокъухӕр
Адыгеим гъӕшӕгъонӕу цӕкӕлох. Республикэм культурэм-
кӕи и Министерствӕрӕ культурӕмрӕ искусствӕмрӕкӕи
АР-м иеджаплӕхэм методикӕмкӕи я Кабинетрӕ кӕцӕкӕло
зыфӕхыгъӕхӕ олимпиадӕм музыкӕмкӕи ыкӕи теориӕмкӕи
кӕлӕеджакӕлохӕр цызӕнӕкӕокъугъӕх.

— Искусствэм цылажӕрӕмӕ
олимпиадӕм мӕхъӕнӕ ин ратыгъ,
— ело Адыгэ Республикэм куль-
турӕмкӕи изаслуженнӕ Иофшӕлӕу,
искусствӕхэмкӕи Адыгэ республикӕ
колледжӕу Тхыбысым Умарӕ ыцӕлӕ
зыхыӕрӕм икӕлӕзӕгъаджӕу, куль-
турӕмрӕ искусствӕмрӕкӕи Адыге-
им иеджаплӕхэм методикӕмкӕи я
Кабинет и Иофшӕлӕ шӕхӕлӕу
Шӕуджӕн Джансурӕ. Кӕлӕ-
еджакӕлохӕр зӕнӕкӕо-
къухӕзӕ, яшӕныгъэхэм аха-
гъахъо, искусствэм епхыгъӕ
сӕнӕхъатхӕр кӕыхызыхы
зышӕоигъоӕм талӕлӕлӕз,
ящыкӕлӕгъӕ Ізпылӕгъур ятӕ-
гъӕгъоты.

Музыкӕм итеорие кӕлӕ-
еджакӕлохэм зӕрагъӕшӕлӕ-
ным фӕшӕ я VIII — XX-
рӕ лӕшӕлӕгъухэм компози-
торхэм аусыгъӕ произве-
дениӕхӕу жъы мыхыӕхӕр-
рӕм зацагъӕгъозагъ. Пи-
анинӕмкӕи мӕкӕамӕхӕр кӕ-
зыгъаӕорӕм теориӕмрӕ ис-
кусствӕмрӕ зӕрӕзӕпхыгъӕхӕр олим-
пиадӕм кӕышӕагъӕлӕгъуагъ.

Купӕу зыхӕтхэм апӕрӕ чыплӕ-
хӕр кӕащыдакӕыгъ Хыӕкӕмыз Да-
ринӕрӕ Наталья Кондратовичӕр —

тӕури Мыекъуапӕ цышӕых. Устӕкӕо
Светланӕ Адыгӕкӕлӕ шӕдӕжӕ,
Людмила Литвиновар Инӕм цышӕ.
Ятӕонӕрӕ чыплӕхӕр зыхыгъӕ-
хӕми шӕныгъӕ дӕгъухӕр кӕагъӕ-
лӕгъуагъӕх. Алина Банниковар
Инӕм кӕыкӕыгъ, Лиза Козетович
Кошхъ-
аблӕ шӕ-

джӕ, Александра Грицай Натыр-
бые цышӕ, Елена Демьяненкӕр
искусствӕхэмкӕи Адыгэ респу-
бликӕ кӕлӕдӕлӕкӕи еджаплӕу Лӕдзӕры-
кӕо Кимӕ ыцӕлӕ зыхыӕрӕм шӕдӕжӕ.

Яцӕнӕрӕ чыплӕхӕр афагъӕшӕ-
шагъӕх Мадлера Ананикян —
Тульскӕм цышӕ, Богдан Закопай-
ко — Мыекъуапӕ, Мария Тимо-
шенкӕм — Инӕм, Анастасия Ван-
дакуровар — Пӕнӕжыкӕуай,
Виктория Якимовар — Красно-
дар край.

— Ныбжыкӕхӕм сӕнӕхъатӕу
кӕыхахы ашӕоигъом яцӕыкӕлӕгъом
кӕышӕуагъӕу зыфагъӕсӕным
фӕшӕ зӕнӕкӕокъухӕр тӕри зӕхӕ-
тӕцӕх, — кӕауатӕ Адыгӕкӕлӕрӕ
Теуцӕожӕ районӕмрӕ искусствӕ-
хэмкӕи якӕлӕдӕлӕкӕи еджаплӕхэм
ядиректорхӕу Мыгу Светланӕрӕ
Наплӕкӕкӕо Тӕмарӕрӕ. — Олимпи-
адӕхӕр, зӕнӕкӕокъу гъӕшӕлӕгъонхӕр
зышӕкӕлӕкӕыгъӕхӕр искусствэм нахъ
пытӕу хӕуцӕох. Тикъуаджӕхэм
яныбжыкӕхӕм лӕпкӕ музыкӕр
нахышӕлоу зӕрагъӕшӕлӕным пае

Адыгеим икомпозиторхэм аусыгъӕ
произведениӕхэм, орӕдхэм
яхыӕлӕгъӕ зӕлӕкӕхӕр афызӕхӕтӕ-
цӕх.

Искусствӕхэмкӕи АР-м иеджа-
плӕхэм яолимпиадӕ хагъӕунӕфы-
кӕырӕ чыплӕхӕр кӕышӕдӕзыхы-
гъэхэм искусствӕхэмкӕи Адыгэ рес-
публикӕ колледжым ашӕтӕнхэмкӕи
апӕрӕ улӕкӕлӕнхӕр акӕлӕгъӕхӕу
пӕлытӕ хъушт. Кӕлӕеджакӕлохӕу
Устӕкӕо Светланӕ, Хъатх Симӕ,
Анастасия Вандакуровар, нӕмыкӕ-
хӕми кӕызӕрӕтӕлӕуагъӕу, искусствӕ-
вэм шӕныгъӕу непӕ цызӕрагъӕ-
гыотырӕр неущ цылӕныгъӕм ца-
гъӕфедӕн алӕкӕышт.

Сурӕтхэм арытхӕр: олим-
пиадӕм хагъӕунӕфыкӕырӕ
чыплӕхӕр кӕышӕдӕзыхы-
гъӕхӕр.

Атлетикӕ онтӕгъур

Медальхэр зӕфӕшӕхӕафых

Телефонкӕи кӕатыгъ. Уры-
сые Федерацием и Кӕыблӕ
шӕолӕыр иныбжыкӕхӕм
атлетикӕ онтӕгъумкӕи язӕ-
нӕкӕокъухӕр Анӕпӕ рай-
онӕм ипсӕупӕу Суко
цӕкӕлох.
Адыгэ Республикэм атле-
тикӕ онтӕгъумкӕи и
СДЮСШОР идиректорӕу,
РСФСР-м изаслуженнӕ
тренерӕу Хъуажӕ Мӕджыдӕ
кӕызӕрӕтилӕуагъӕмкӕи,
илӕс 20-м нӕс зыныбжӕ
кӕлӕлӕхӕр зӕнӕкӕокъухэм
ахӕлажӕх. Тибатырхэм
хагъӕунӕфыкӕырӕ
чыплӕхӕр кӕыдакӕыгъӕх.

Килограмм 94-м нӕс кӕззы-
шӕчырӕмӕ якуп Юрий Ерми-
ловым апӕрӕ чыплӕр кӕышӕ-
дихыгъ. Езыгу Азӕмат кӕ 56-м
нӕс кӕззышӕчырӕмӕ янӕкӕо-
кӕуи, я 2-рӕ чыплӕр кӕыфагъӕ-
шӕошагъ. Джымыкӕо Айдӕмыр,
кӕ 77-рӕ, яцӕнӕрӕ чыплӕр кӕы-
дихыгъ.

Джымыкӕо Айдӕмыр апӕрӕ
чыплӕм фӕбанӕцтыгъ. Штангӕр
ыбгъӕн кӕытырилӕхыи, ылӕхӕр
ыуӕнӕкӕлӕнхӕу зыфӕжӕм, хӕу-
кӕоныгъӕу ышӕыгъӕм кӕыхӕкӕу,
икъоу ылӕтын ылӕкӕыгъӕп. Ды-
шӕ медальр кӕыдихыштӕу бӕмӕ
кӕащыхышттыгъӕми, Джамбӕ-
чые шышӕ батырыр яцӕнӕрӕ
чыплӕм езӕгъын фаӕу хъугъӕ.

Зӕнӕкӕокъухӕр зӕрӕкӕуагъӕхэм
афӕгъэхыгъӕ тхыгъӕхӕр «Адыгӕ
макӕм» кӕыхиуышттых.

Нӕкӕлӕгъом итхӕр зыгъӕхъа-
зырыгъӕр ЕМТІБЛӔ Нурбий.

ТИКОНЦЕРТХЭР

«Отрадэм» цедӕлӕнӕкӕи гъӕшӕлӕгъоны

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние ику-
пӕу «Отрадэм» иконцерт Мыекъуапӕ цыкӕуагъ. Ти-
артист цӕрылохэм урыс ыкӕи адыгӕ орӕдхӕр пчы-
хъӕзӕхахъӕм кӕышӕлӕуагъӕх, музыкантхэм лӕпкӕ
произведениӕхӕр зӕхахъӕм цагъӕжынычыгъӕх.

— Тимузыкальнӕ искусствӕ кӕу
цызӕхӕтцагъӕмӕ «Отрадӕр»
ащыш, — ело филармонием иди-
ректор шӕхӕлӕу, УФ-м куль-
турӕмкӕи изаслуженнӕ Иофшӕлӕу,
АР-м искусствӕхэмкӕи изаслужен-
нӕ Иофшӕлӕшхоу Хъот Заур. —
Классикӕм хӕхъӕгъӕ произведени-
ӕхӕр, Адыгеим икомпозиторӕм
зӕрагъӕфӕгъӕ мӕкӕамӕхӕр, нӕмыкӕ-
хӕри «Отрадэм» кӕырегъаӕлох.
Музыкӕм лӕпкӕхӕр зӕрӕзӕфицӕ-
хӕрӕр кӕыдӕтлӕытӕзӕ, тилофшӕлӕн
зӕхӕтӕцӕ.

Урысыем изаслуженнӕ артистӕу,
Адыгэ Республикэм инародрӕ ар-
тистӕу, Адыгеим и Къэралыгъо шӕу-
хъафтын кӕызыфагъӕшӕошагъӕу
Андзӕрӕкӕо Чеслав урыс лӕпкӕ
орӕдхӕр концертӕм кӕышӕлӕуагъӕх.
Композиторӕу Тхыбысым Умарӕ
ыусыгъӕ орӕдӕу адыгӕ нысӕм фӕ-
гъӕхыгъӕр Ч. Андзӕрӕкӕом мӕкӕ
Ізтыгъӕкӕи кӕызыхӕдӕм, едӕлӕхӕр
рӕр Ізгу фытеуагъӕх, дӕжыуыгъӕх.

Урысхӕу, ермӕлхӕу, нӕмыкӕ
лӕпкӕхэм ащышӕхӕу адыгӕ музы-
кӕр кӕызыгурылорӕм Андзӕрӕкӕо
Чеслав лӕшӕу зӕрӕфӕразӕхӕр ра-
лӕуагъ. Ізгу фытеохӕзӕ икӕлӕрыкӕу
пчӕгум кӕырашӕжыи, орӕдхӕр кӕы-
лӕуагъӕх.

Хӕгъӕгу зӕошхом Текӕоныгъӕр
кӕызышӕыдакӕыгъӕр илӕс 65-рӕ
зӕрӕхъурӕм ипӕгъокӕу Адыгӕ Рес-
публикӕм изаслуженнӕ артистхӕу
Нӕгъой Маринӕрӕ Шӕхъӕбӕцӕ
Сыхъатбыйрӕ патриотическӕ ыкӕи
интернациональнӕ плуныгъӕм фӕ-

гъӕхыгъӕ орӕдхӕр пчыхъӕзӕхахъӕм
цагъӕжынычыгъӕх.

— Тидзӕкӕлолхӕр Берлин зӕр-
нӕсыгъӕхэм фӕгъӕхыгъӕ орӕдыр,
«Катюшӕр», нӕмыкӕхӕри жъы
хъухӕрӕп, — ело АР-м изаслуженнӕ
артистӕу Шӕхъӕбӕцӕ Сыхъатбый.
— Филармонием ныбжыкӕлабӕ
зӕрӕчӕсыгъӕр гушӕуагъо.

— Мышӕ фӕдӕ концертхэм си-
гуапӕу сахӕлажӕз, — кӕауатӕ
АР-м изаслуженнӕ артисткӕу Нӕ-
гъой Маринӕ. — Орӕдым цыфыр
зӕриплӕрӕр тӕр-тӕрӕу тӕушӕты.

Орӕдыр ныбдӕжӕгу шӕышкӕм
фӕдӕу ягъусӕу тидзӕкӕлолхӕр пый-
хэм апӕуцужыхӕзӕ апӕкӕи илӕы-
штыгъӕх, Хӕгъӕгу зӕошхом лыгъӕ
цызӕрахъаным фӕхъазырыгъӕх.
Патриотическӕ орӕдхэм мӕхъӕнӕ
ин зӕрялӕгъӕр пчыхъӕзӕхахъӕм
кӕышӕлӕоагъ.

Адыгэ Республикэм инародрӕ
артисткӕу Нӕхӕе Тӕмарӕ кӕылогъӕ
орӕдхэм концертыр кӕагъӕбаигъ.
«Отрадэм» ихудожественнӕ пащӕу,

Адыгэ Рес-
публикэм
инародрӕ ар-
тистӕу Андзӕ-
рӕкӕо Чеслав
концертӕм
хӕлажӕз.

Адыгэ Республикэм изаслу-
женнӕ артистӕу Шӕхъӕбӕцӕ
Сыхъатбыйрӕ Нӕгъой Маринӕ-
рӕ патриотическӕ плуныгъӕм
фӕгъӕхыгъӕ орӕдхӕр кӕалох.

АР-м изаслуженнӕ артистӕу Гри-
горий Михайловым зӕригъӕфӕгъӕ
мӕкӕамӕхӕр оркестрӕм кӕыригъӕ-
лӕуагъӕх. Кӕыблӕ шӕолӕырым цы-
псӕурӕ лӕпкӕмӕ ямӕкӕамӕхэмкӕи
пчыхъӕзӕхахъӕр аухыгъ.